17

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

1

LR

Europos LIETUVIS

Nr. 8 (1498) Londonas, 1980 m. vasario 26 d. XXXIV

Kristijono Donelaičio sukakčiai

Ne kažin kiek seniai (1975 m.) Lietuva ir kiti kraštai, kur pasiekia jo garsas, minėjo sukaktį vieno lietuvio genijaus — šimtmetį, kai gimė Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, dailininkas ir muzikas. Ypač jo tapybos kūriniai pradeda pasiekti vis platesnius sluoksnius ne tik savo krašte, bet ir toli už gimtojo krašto sienų. Štai kiek daug vokiška spauda rašė praeitais metais, kai Vakarų Berlyne buvo surengta jo tapybos paroda. Rašė ir rimtai vertino ir kartu iškėlė visiškai pagrįstą pasiteisinimą, kodėl jis kai kur svetur per maža minimas. Ogi todėl, kad berlyniškė paroda buvo pirmoji, į kurią svetur iš Lietuvos buvo atgabenti jo kūriniai. Šiaip, kas nori jį pažinti, turi važiuoti į Kauną ir ten gilintis į jo genijų.

***

Vasario 18 d. šįmet sukako 200 metų, kai mirė kitas genialus lietuvis kūrėjas Kristijonas Donelaitis, sukūręs dabar jau amžinumą jam pelniusią poemą „Metus", realistinį, nepaprastai vaizdingai parašytą kūrinį, kuriame į vieną didelę vienybę susipina susilydo lietuvių baudžiauninkų gyvenimas su gamta. Anais parašymo laikais tai buvo ypatingas kūrinys, labai retas, jeigu ne vienintelis toks, kuriame nedviprasmiškai pasisakoma už skriaudžiamuosius ir prieš skriaudėjus, kiek, žinoma, poetui leido jo įsitikinimai. Jei tas kūrinys anuomet būtų galėjęs pasklisti Europoje, gal būtų galėjęs ir socialinės įtakos turėti. O kad knygos kartais tokios įtakos daro, tai jokia naujiena. Pavyzdžiui, tvirtinama, kad po Ameriką plačiai pasklidusi H. E. Beecher-Stowe „Dėdės Tomo trobelė" priartinusi vergijos panaikinimą. Deja, net ir lietuvių kalba anuomet niekas nepaskubėjo to kūrinio išleisti. Iš rankraščio poetas paskaitydavo jį savo bičiuliams. Sako, skaitydavęs ištraukas ir savo parapijiečiams, gal ir ne poemos grožiu stengdamasis juos užburti, bet norėdamas pamokyti, nes poemoje yra ir didaktinio-pamokomojo elemento. Gal pamokyti, o gal savo ganomiesiems parodyti žodžiais ir žodiniais vaizdais nutapytą jų gyvenimą ir baudžiavines neteisybes.

O kad išversta ir lietuvių kalba plačiai paskleista K. Donelaičio poema galėjo anuomet turėti socialinio poveikio, tokį spėjimą prieš ketvertą dešimtmečių buvo iškėlęs literatūros kritikas J. Ambrazevičius: „Ir to, ką Donelaitis socialiniu klausimu pasakė, aniems laikams jau buvo daug. Kai kurių posakių apie ponus net po keliasdešimt metų Rėza nedrįso dar spausdinti — praleido juos... Viešai tartasis Donelaičio žodis apie ponų išnaudojamų būrų vargus būtų nepalikęs be socialinės reikšmės. Jis būtų gulęs kaip sėkla į būro pasąmonį, jame išdygs ir išaugęs į sąmoningą apsisprendimą siekti socialinės laisvės."

***

Donelaitis laimingesnis už Čiurlionį. Taip iš dalies, be abejo, yra ir dėl to, kad jo kūrinius lengviau paskleisti negu Čiurliono. Verskis, spausdinkis, nešk jo mintis ir vaizdus į pasaulio tautas — tegu gėrisi, tegu džiaugiasi. Čiurlioniui gerai pažinti jau reikia rodyti originalus.

Donelaičio poemos garsas iš tikro ir sklinda. Seniau tai vyko lėtai. Dabar smarkiau sujusta tyrinėti jo palikimą iš visų galimų pusių ir versti į kitas kalbas. Poemos lietuviai baudžiauninkai eina į pasaulį liudyti, kas buvo anuomet, kai poetas sakė: „O jūs vargdienėliai, jūs vyžoti nabagai!", ir nešti visą grožį, kurio kupinas yra tas kūrinys.

Anuomet, kai dar mes gyvenome Lietuvoje, Donelaičio garsas savame krašte ribojosi daugiausia mokykla. M. Biržiška, kaip sakoma, buvo prisiekęs donelaitininkas ir buvo paruošęs mokykloms skirtą leidinį apie jį, o kitur, be kita ko, yra rašęs, kad Donelaitis „iškyla XVIII amžiaus lietuvių raštuose, kaip nepaprastai didelė ir labai skaisčiai spindinti žvaigždė, ir ima šviesti mūsų kaimo genijas, Mažosios Lietuvos kunigas Kristijonas Donelaitis", kuris rašo „artojų kalbos žodžiais ir posakiais", ir „Tokios gražios, sveikos kalbos, tokio jos gyvumo ankstesniuose mūsų raštuose niekur, žinoma, nerandame".

Šiandien Donelaitis Lietuvoje ir išpopuliarintas ir pakankamai išsamiai išnagrinėtas studijiniuose darbuose. Nagrinėta jo kūryba, paties poeto asmuo, jo gyvenimas ir aplinka. Žinoma, kai susiduriama su tokiu milžinu, kaip Kristijonas Donelaitis, ir su tokiu reikšmingu kūriniu, kaip jo „Metai", tyrinėjimų niekada nebaigsi. Kad tyrinėjimams dar tebėra platus laukas, liudytų istoriko J. Jurginio kad ir toksai tvirtinimas: „Donelaičio poema iš kitų XVIII a. vidurio poezijos kūrinių visų pirma išsiskiria tuo, kad ji šiandien yra virtusi kiekvieno etnografo parankine knyga, galima sakyti, valstiečių buities enciklopedija. Jos tekstas leidžia nustatyti, kaip lietuviai būrai gyveno, kuo rengėsi, kuo avėjo, ką valgė ir ką gėrė, kaip grojo ir kaip šoko. Iš kitų šaltinių tai nustatyti daug sunkiau. Teismų bylose, įvykių kronikose, feodalų laiškuose ir apskritai visoje toje pageltusių popierių šūsnyje, kurioje atkakliai rausiasi istorikai, galima aptikti vos vieną kitą žinutę. Net folklore, pačios liaudies sukurtoje sakytinėje literatūroje, buities dalykų labai maža."

Svetur, tur būt, ir šios sukakties proga vargu ar pasirodys koks rimtesnis darbas donelaitine tema. Negirdėti, kad kas nors ruoštųsi net jo „Metus" čia nauju leidiniu pakartoti. O savo skaitytojams pasigrožėti bent šiame laikraštyje ryšimės pristatyti vieną kitą jo didžiosios poemos trupinį, bent šitaip paminėdami genialųjį poetą.

Pasaulyje

NUSIŽUDĖ VLADAS ČESIŪNAS

Laikraščiai rašo, kad, per Vokietijos ambasadą Maskvoje gautomis patikimomis žiniomis, nusižudė Vladas Česiūnas.

CYRUS VANCE SVEIKINIMAS STASIUI BAČKIUI

Lietuvos Atstovas Vašingtone Stasys Bačkis gavo tokį vasario 11 d. rašytą JAV Valstybės sekretoriaus Cyrus Vance sveikinimą Lietuvos nepriklausomybės sukakties proga:

Lietuvos nepriklausomybės šešiasdešimt antrųjų metinių proga laikau sau garbe Jungtinių Valstybių vyriausybės ir tautos vardu pareikšti geriausius linkėjimus ir nuoširdžius sveikinimus tamstai ir lietuvių tautai.

Šia proga mes prisimename tą gilų pasididžiavimą, kurį lietuviai turi turtingam savo tautiniam palikimui. Amerikiečiai ypač su didele pagarba žiūri į tautinį sąmoningumą ir jų prisirišimą prie religinių ir žmogaus teisių, kas visur ypač būdinga lietuviams.

Nuoširdžiai

Cyrus Vance

MILICIJA SUMUŠĖ SACHAROVUS

Nuėjusius į milicijos būstinę aiškintis dėl juos aplankiusio svečio, abu Sacharovus pareigūnai apstumdė ir partrenkė ant žemės. Sacharovo žmonai dar užgavo akį.

Apie tą įvykį dr. Sacharovas telegrama painformavo KGB viršininką Andropovą.

TRUDEAU GRĮŽO KANADOS VALDYTI

Devynetą mėnesių išvaldžiusi Kanadą, Joe Clark vadovaujama konservatorių vyriausybė susilaukė nepasitikėjimo.

Dabar rinkimus vėl laimėjo liberalai, ir jų vadas Pierre Trudeau buvo išrinktas ministeriu pirmininku.

EDWARD BABIUCH — LENKIJOS MINISTERIS PIRMININKAS

Naujuoju Lenkijos ministeriu pirmininku išrinktas Edward Babiuch, partijos vado Giereko „dešinioji ranka".

GINKLAI AFGANISTANO SUKILĖLIAMS

JAV žvalgybos agentūra CIA (Central Intelligence Agency) jau nuo Kūčių dienos, kai sovietiniai daliniai pradėjo veržtis į Afganistaną, ėmusi tiekti sukilėliams ginklus. Gabenama esą per sieną iš Pakistano.

Šitaip vis labiau aprūpinami, sukilėliai pajėgia palankamai stipriai priešintis. Net ir sostinės Kabulo apylinkėse nuolat girdėti šaudantis.

Ginklai esą tiekiami rusiški, kurie pateko į amerikiečių rankas Vietnamo karo metu.

Bet sukilėlių atstovas, kuris nuvažiavo į JAV prašyti ginklų už 40 mil. dolerių, sako, kad Amerika jų kovą remianti tik žodžiais.

KOMISIJA IRANO SKUNDAMS IŠKLAUSYTI

Jungtinės Tautos sudaro komisiją, kurios uždavinys bus išklausyti Irano skundų prieš nuverstąjį šachą.

Šituo būdu tikimasi apraminti dabartinius Irano valdančiuosius, kad ji paleistų JAV ambasados pareigūnus.

Irano prezidentas yra prasitaręs, kad tų pareigūnų laikymas nesuderinamas nei su žmoniškumu, nei su tarptautine teise.

PIETŲ JAMENO KARIUOMENĖ AFGANISTANE

Į Afganistano sostinę Kabulą lėktuvais buvo atgabenti du pulkai Pietų Jameno karių padėti kovoti su sukilėliais.

Pati prosovietinė Afganistano vyriausybė per laikraščius stengiasi įtikti Irano muzulmoniškajai vyriausybei — iškelti jos nuopelnus. Spėjama, kad šitaip norima įtikti saviems muzulmonams, kurie priešinasi daugelyje vietų.

DĖL TRŪKUMŲ KALTI PARDUOTUVIŲ DARBUOTOJAI

Vakarų spaudos agentūrų pranešimu, Maskvoje labai trūksta pagrindinių maisto dalykų — miltų, mėsos, sūrio, net ir druskos.

Tai „Moskovskaja Pravda" pradėjo spausdinti pranešimus, kuriuose kaltė už tuos trūkumus suverčiama parduotuvių darbuotojams. Inspektoriai, sako, patikrini 34 parduotuves, kurių lentynos tuščios ar kurių darbuotojai skundžiasi, kad negauna kai kurių prekių. Daug kur sandėliuose surasta esą didžiausi kiekiai.

LENKIJA PO PARTIJOS KONGRESO

Komunistų partijos vadas Gierekas, kaip tvirtinama, ligi šiol turėjęs pakankamai liberalią vyriausybę. Bet dabar partijos suvažiavime nemaža jų buvo išsijota — jų vietas užima kietos linijos atstovai. Iš partijos centro komiteto ir jo prezidiumo ir iš vyriausybės iškrito ministeris pirmininkas Jaroszewicz, užsienio reikalų ministeris Olszowski.

Suvažiavime visą laiką dalyvavo Kremliaus politbiuro kietos linijos atstovas, pokario metu „malšinęs" Lietuvoje partizaminį judėjimą, Suslovas. Manoma, kad jis patvarkė ir Lenkijoje dabar pasikeitimus partijoje ir vyriausybėje.

Kai kurių laikraščių korespondentai tvirtina, kad į valdžią ateiną Giereko šalininkai.

SUSLOVAS KALTINA KINIJĄ IR JAV

Lenkijos komunistų partijos suvažiavime pasakytoje kalboje Sov. Sąjungos politbiuro narys Suslovas pakaltino Kiniją ir JAV, kad jos keliančios grėsmę taikai.

„Kinijos agresija prieš Vietnamą, NATO apginklavimas atomu, Amerikos karinių pajėgų telkimas Irano pasienyje ir apmokymas ir siuntimas per sieną į Afganistaną ginkluotų grupių — tai paskatino Afganistaną prašyti Sov. Sąjungą pagalbos", sakė jis.

MILIJONAI PILIGRIMŲ KURUCHETROS MIESTELYJE

Vasario 16 d. popiečiu buvo maždaug 75 minutėms visiškai užtemusi saulė. Tas užtemimas geriausiai buvo matomas Indijoje ir visu ruožu Afrikoje ir Kinijoje. Stebėti šio reiškinio iš įvairių pasaulio kraštų buvo suvažiavę daugiau kaip 500 astronomų ir artimų sričių mokslininkų.

Tačiau daugiausia indų tam metui buvo sutraukęs šiaurinės Indijos miestelis Kuruchetra. Miestelis teturi tik apie 40.000 gyventojų, o į jį saulės užtemimo laikui suplaukė daugiau kaip 2 mil. piligrimų. Mat, ten yra šventasis tvenkinys, kuriame pagal hindusų mitologiją pasaulio kūrėjas Brama laikydavęs religines apeigas. Visi tie piligrimai ryžosi net ir iš toliausiai atkeliauti, kad saulei užtemus galėtų pasinerti tame tvenkinyje.

Buvo suorganizuoti specialūs traukiniai ir autobusai. Visa kuo iš anksto rūpintasi, kaip tas žmonių minias tvarkyti, bet svarbiausia, kad be aukų tokiu atveju neįmanoma išsiversti, kai milijonai veržiasi į tvenkinį.

Astrologai ir hindusų dvasininkai pranašauja, kad tas saulės užtemimas reiškia užeinantį blogį, gal net pasaulio žlugimą. Tarytum patvirtinti toms pranašystėms, per porą dienų prieš saulės užtemimą šiaurės Indijoje drebėjo žemė, o tai, ypač kaimuose, sukėlė paniką. Net pradėta masiškai gabenti žmones tolyn iš tų drebėjimo paliestųjų vietų.

7 dienos

— Muzulmonams draudžiama gerti alkoholinius gėrimus, tai Carlsberg firma nutarė pradėti gaminti nealkoholinį alų, pavadinamą Nab, kuris turės alaus skonį ir bus miltelių pavidalu pardavinėjamas Saudžio Arabijoje ir kituose muzulmoniškuose kraštuose.

— Filipinuose bus kratomi į savo bazę grįžtantieji gaisrą užgesinę gaisrininkai, nes tarp jų esą ilgapirščių, kurie sąmyšio proga mėgsta prisipleškti.

— Ispanija su policijos sargyba palydėjo į aerodromą sovietinio Aerofloto skyriaus viršininką Olegą Suranovą, kuris buvo įtartas šnipinėjimu.

— Maskvoje areštuotas Viačeslavas Bachminas, kuris tyrinėjo psichiatrijos panaudojimą politiniams tikslams.

— Piktai protestuojant Sov. Sąjungos delegacijai, Jungtinių Tautų žmogaus teisių komisija pasmerkė Afganistano okupaciją (rezoliuciją pateikė Pakistanas ir 11 kitų Rytų-Vakarų blokams nepriklausančių kraštų, o parėmė Vakarų kraštai).

— Europos parlamentą suerzino žemės ūkio komisionieriaus Gundelacho pasiūlymas padidinti ūkininkams primokėjimus už jų gaminius, kurių kelis milijardus vertos didžiulės atsargos laikomos sukrautos sandėliuose.

— Prancūzijos vyriausybė išsiuntė namo sovietinio konsulato pareigūną, kuris buvo sugautas su krašto gynybos slaptais dokumentais.

— Sov. Sąjunga sutiko apmokyti Indijos kosmonautus.

— Kuwaitas, pirmas arabų kraštas, ruošiasi pagal naują, dabar rašomą konstituciją duoti moterims teisę balsuoti.

— Kanadoje kyla baimė, kad netrukus nebeliks miškų — smarkiai iškertama, dalį išnaikina gaisrai, medžių ligos ir atšiaurūs orai, o atsodinti ir atauginti nebepajėgiama.

GANDI SAKO, KAD SOV. SĄJUNGA TURI PASITRAUKTI IŠ AFGANISTANO

Atvažiavusiam į Indiją pateisinti Afganistano okupacijos, min. pirm. Gandi Sov. Sąjungos užsienio reikalų min. Gromykai pareiškė, kad iš ten turi būti pasitraukta..

Spėjama, kad tartasi ir dėl sovietinių ginklų tiekimo Indijai. Kai JAV pradeda labiau ginkluoti Pakistaną, Indija bijo galimo puolimo, nes tarp tų abiejų kraštų jau yra buvę net keli karai.

Solidarumas, gyvastingumas ir viltis

LIETUVOS VALSTYBĖ BUS IR VĖL ATSTATYTA

Lietuvos Charge d' Affaires Vinco Balicko kalba, pasakyta 1980 m. vasario 16 d. Londone, minint 62-ją Lietuvos nepriklausomybės sukaktį.

Gerbiamosios ir gerbiamieji!

Visi lietuviai, kurių širdyse neišblėso meilė Lietuvai, Vasario 16 proga renkasi draugėn ne tiktai to žymaus istorinio įvykio paminėti, bet drauge ir savo tautos reikalais bei rūpesčiais pasidalyti.

Prieš 62 metus Lietuvos Tarybos Vilniuje paskelbtas Vasario 16 Aktas buvo žodžiais išreikšta lietuvių tautos valia gyventi laisvą ir nepriklausomą valstybinį gyvenimą. Tie akte surašytieji žodžiai būtų tik žodžiais ir pasilikę, jei jie nebūtų buvę paremti darbais ir aplaistyti kraujo auka. Tik lietuvių bendros pastangos, o ypač kūrėjų savanorių pasiaukojimas, sugebėjo realizuoti 1918 m. Vasario 16 aktą.

Betgi Lietuvos valstybė, kaip tokia, negimė 1918 metais. Tikrasis jos gimtadienis glūdi senųjų amžių gilumoje. Lietuvių tauta nuo karaliaus Mindaugo laikų buvo gyvenusi nepriklausomu valstybiniu gyvenimu. Mindaugo, Gedimino, Kęstučio ir Vytauto laikų Lietuva yra atlikusi didžius darbus. Jos garsas buvo plačiai paskliděs, nes jinai turėjo nuopelnų visai Europai, gindama ją nuo totorių antplūdžio. Tiktai po Vytauto mirties, kai Jogailos giminė valdė kartu Lietuvą ir Lenkiją ir kai po šių valstybių unijos sudarymo iškilo įvairūs nesutarimai, Lietuva pradėjo silpnėti. To pasekoje 1795 m. rusai su vokiečiais pasidalijo Lietuvos ir Lenkijos žemes.

Tačiau garbingoji Lietuvos praeitis nesiderino su vergavimu svetimiesiems. Lietuvių tauta įvairiomis progomis dėjo kraujo aukas, siekdama išsilaisvinti. Ir tik po 120 metų nepalaužiamų pastangų ji tą nelygią kovą laimėjo. Dėl to Vasario 16 dieną mes laikome savo tautos garbės diena.

Jau šešiasdešimt dveji metai Vasario 16-ji galioja mums kaip laisvės idealas. Už ją buvo kovota nepriklausomybės karuose, partizanų kovose, visoje rezistencinėje veikloje. Ir šiandien tuo pačiu siekiamuoju idealu Vasario 16-toji galioja kiekvieniam, kas tik jaučiasi esąs lietuviu. Ir šiandien už Vasario 16-ją ir jos realizavimą kovoja ne tik okupuotoje Lietuvoje persekiojamieji, kaip Petkus, Gajauskas, Sadūnaitė ir daugelis kitų mūsų brolių ir sesių, bet kovoja ir visi išeivijoje esantieji lietuviai, kurie bet kuo prisideda prie lietuviškos veiklos.

Kaip žinome, šiemet sueina 40 metų nuo Sov. Sąjungos puolimo ir Lietuvai primestosios okupacijos. Šis smurtas buvo paruoštas ir įvykdytas pagal Sov. Sąjungos ir hitlerinės Vokietijos 1939 m. rugpiūčio 23 bei rugsėjo 28 d. slaptus susitarimus. Šis smurtas, civilizuotojo pasaulio pasmerktas, negali panaikinti Vasario 16-tos dienos akto, kuris pasilieka galioti ne tik tarptautinės teisės požiūriu, bet ir mūsų tautos sąmonėje. Per dideles aukas pasiektoji pergalė tautą gaivina ir dabar. O tie gražūs nepriklausomybės laikų atsiminimai teikia vilties ir paguodos kiekvienam lietuviui, ir joks tironas nepajėgs šio laisvės simbolio išrauti iš jo širdies.

Šiandien ne tik mes patys, bet ir visas Vakarų pasaulis žino, kad Sovietų Rusijos okupuotoje Lietuvoje yra leidžiami slapti leidiniai (Katalikų Bažnyčios Kronika, Aušra ir kt.). Taip pat yra žinoma, kad Lietuvoje veikia disidentų grupė, kurios tikslas yra sekti, kaip vykdomi Helsinkio aktuose paskelbtieji nuostatai.

Žinodami apie Lietuvoje spinduliuojančią pasipriešinimo nuotaiką, nežiūrint jiems ten gresiamų pavojų ir bausmių, turime susirūpinti, kaip pagerinti mūsų veiklą už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą. Lietuvoje vykstanti kova už žmogaus teises mus įpareigoja jiems padėti, kas kuo galime.

Šiandien, minėdami Lietuvos nepriklausomybės šventę, savo mintimis jungiamės su rusų priespaudą kenčiančia Lietuva. Visi žinome, kad dabartinė būklė nėra lengva. Maskvos vyriausybė dėl savo dabartinio elgesio Afganistane yra nusikaltusi prieš visą žmoniją. Visos demokratinės valstybės yra pasmerkusios Sovietų S-gos smurto veiksmus. Deja, Maskva nepaiso jokių moralinių dėsnių ir nekreipia dėmesio į padoraus tarptautinio sugyvenimo taisykles. Dar liūdnesnis faktas yra tas, kal žmogaus ir tautų teisės paneigimas iš Sovietų pusės atbukinoset ir pasaulio viešosios opinijos sąžinę, ir tam tikra jos dalis yra jau tapusi nejautri toms vertybėms, už kurias anksčiau būdavo kovota.

Suprantama, naujo karo niekas nenori. Nenorime jo ir mes. Tačiau, ko mes norime ir reikalaujame, tai, kad bet kokios taikos siekiant, būtų apsaugotos visų žmonių ir visų tautų teisės į laisvą gyvenimą.

Nesant pranašu, sunku atspėti, kada esamoji nenormali padėtis baigsis. Tačiau reikia tikėti, kad anksčiau ar vėliau ateis laikas, kai padarytosios mums skriaudos turės būti atitaisytos.

Mes galime didžiuotis savo tauta, kuri, nors netekusi laisvės ir sudėjusi tiek daug aukų, tą žiaurų Maskvos smurtą atlaiko su nuostabia ištverme. Sveikas jų protas ir blaivus padėties nujautimas yra stipresnis už visas sovietines užmačias.

Reikšdami solidarumą savo tautos kamienui ir pagerbdami bolševikinio smurto aukas, turime tvirtai tikėti amžinu Lietuvos gyvastingumu ir būti nepalaužiamos vilties, kad mūsų tauta savo šventąjį tikslą pasieks. Istorija mus moko, kad kiekviena tauta, jeigu ji atkakliai siekia sau laisvės, anksčiau ar vėliau ją tikrai pasiekia. Tikėkime, kad jungtinėmis jėgomis, Dievui padedant, Rusijos tankų sutrypta, Lietuvos valstybė bus ir vėl atstatyta.

Pagaliau Vasario 16-tosios šventės proga aš nuoširdžiai sveikinu mūsų tautiečius krašte, siekiančius nepriklausomybės atstatymo, ir D. Britanijos lietuvių visuomenę, vieningai remiančią šį tautos siekį.

Jono Jurašo talentas Amerikos teatre

Neleidžiamas dirbti Lietuvos teatruose režisūrinio darbo taip, kaip jo talentas diktuotų, nuolat varžomas ir cenzūruojamas, Jonas Jurašas protestavo ir dar taip garsiai, kad jo pasisakymas pasiekė užsiendus ir čia plačiai nuskambėjo. Dėl to nepaklusnumo ir nenoro nusilenkti jis susilaukė valdžios persekiojimo — nuolat sekiojamas, turėjo be darbo gyventi, kol pagaliau buvo išleistas iš Lietuvos ir įsikūrė Amerikoje.

Ten jam pasisekė vienu kitu pastatymu atkreipti į save dėmesį — parodyti savo

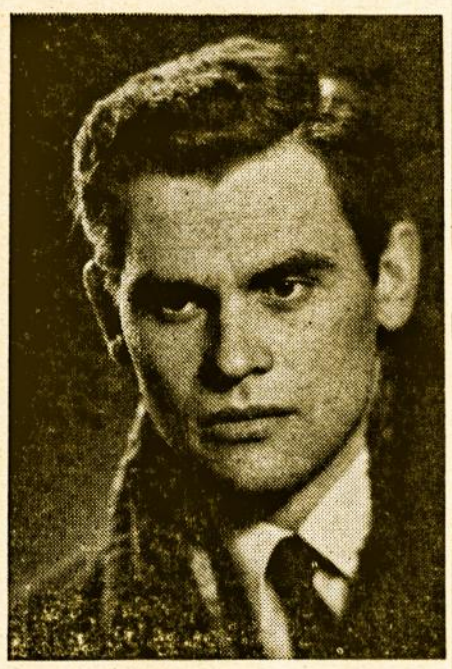

sugebėjimus ir originalumą. Tą pasisekimą, rodos, gražiausiai bus apvainikavęs dabar Providence, R. I., Trinity Square teatre, pastatytasis Nikolajaus Erdmano veikalas „Nusižudymas“, įstipri politinė satyra, parašyta 1930-31 metais, bet Sov. Sąjungoje uždrausta tuojau pat, kai tik buvo imta repetuoti. J. Jurašas, kaip matome, vis renkasi tokius veikalus, kuriuose kas nors stipriau pasakyta sovietinio režimo adresu. Tokios pat rūšies veikalas juk buvo ir jo ankstėliau pastatytasis anoniminio lietuvio dramaturgo kūrinys „Pasivaikščiojimas mėnesienoje“.

Premjeros dieną pirmasis vaidinimas turėjo taip pat ir kitą didėją, ne tik tą, kuri rutuliojama veikale. Tas pirmasis vaidinimas buvo skirtas Andriejui Sacharovui, žymiajam sovietinjam disidentui, kuris kaip tik neseniai buvo prievarta išgabentas iš Maskvos.

Kad iš tiesų tas naujasis J. Jurašo pastatymas susilaukė nemaža dėmesio, rodytų net kelių JAV laikraščių išspausdintosios didžiulės recenzijos — veikalo pristatymas ir pasikalbėjimai su režisierjum. Be kita ko, ir dėl paties veikalo štai „The Boston Globe“ vasario 24 d. rašė: „Nusižudymas“ bene bus pats reikšmingiausias vaidinimas iš viso šen, ten ar bet kur kitur. Dėl to garbė Trinity vaidintojų kolektyvui, Sacharovui, teatrui ir visiems mums“. Supažindinti su veikalu visi laikraščiai parodė dėmesio. O dėl režisieriaus tas pat „The Boston Globe“ rašė, kad jo darbas šičia tiesiog „be priekaištų“. „Jurašas, remiantis vien tik šiuo pastatymu, atrodo besąs ne tik inteligentiškas režisierius, bet taip pat ir nepaprastai talentingas“, rašo tame laikraštyje Kevin Kelly.

Kiek ankstėliau (sausio 20 d.) „The Boston Globe“ išspausdino didelį K. Kelly straipsnį, kuriame daugiausia vietos skirta pasikalbėjimui su J. Jurašu apie padėtį Lietuvos teatruose, kaip K. Sajos „Mamūtų medžioklė“ buvo pagaliau pripažinta galinti turėti „griaunamųjų“ tendencijų ir po 80 vaidinimų nuimta nuo scenos, ar kaip „Makbeto“ „užuominas“ kelias pastatymas užkirto jam kelią dirbti teatre.

Edwin Safford „Providence Journal“ sausio 25 d. taip pat pripažino, kad J. Jurašas įdomiai pastatė „Nusižudymą“. Jo pastatyme išryškėja ekspresionizmas — tai veikalo laikotarpio stilius, ir stipri disiplina — šių dienų reiškinys. „East Side/West Side“ (sausio 24 d.) recenzijos autorius Sam Coale rašė, kad režisierius Jonas Jurašas, pats išsigelbėjęs iš „sovietinės tikrovės“, surežisavęs šią nuotabiu smarkumu vykstančią pasakėčią, kad ji taip ir vyktų, bet kartu laikydamasis ir preciziškumo, kuris dėl to gal atitinkamose vietose, turint galvoje veikalo pobūdį, pasiekiąs beprotiškumą.

Taip pat plačiame straipsnyje atpasakojęs, kad dviems sovietiniams garsiems režisoriams, Stanislavskiui ir Mejerholdui, nepasisekė šio veikalo pastatyti, nes jis Stalinui nepatiko, „Boston Herald American“ autorius Elliot Norton sausio 25 d. sumini, kad J. Jurašui pasisekė duoti puikių scenų. Tasai J. Jurašo pastatymas — didžiulė šventė, kaip William K. Gale sausio 23 d. rašė „Providence Journal“ puslapiuose. „Rusų nuostolis yra mūsų laimėjimas“, sakė jis apie veikalą ir pastatymą.

Žinoma, nepaisant to visų pripažįstamo laimėjimo, kurį liudija naujasis pastatymas, Jonas Jurašas „The Boston Globe“ bendradarbiui K. Kelley prasitarė, kad jis, kaip ir „Nusižudymo“ herojus, Amerikoje vis dėlto turįs gyventi žmonos išlaikomas. Amerika — didelių galimybių kraštas, bet joje reikia turėti stiprius pečius. Užtat ir savo dėdei rašytame laiške po to pastatymo jis užsiminė: „Kokios bus šio spektaklio pasekmės mano tolimesnei karjerai — neaišku, nes tai yra Amerika, kur niekas nežino, kas darosi gretimame kieme, ir nėra jokios akivaizdžios struktūros, arba laiptų, išskyrus komercinius, kuriais galima būtų kopti. Viskas priklauso nuo atsitiktinumo, arba sugebėjimo save „parduotį“, ko aš neišmokau nei „ten“, nei „čia“.

RAŠYTOJŲ DRAUGIJOJE

Kaip sąrašai rodo, Lietuvių rašytojų draugija šiuo metu turi 99 narius. Praeitais metais buvo priimti 5 nauji nariai (trys iš Australijos — J. A. Jūragis, M. Slavėnienė ir A. Veščiūnaitė-Janavičienė ir du iš JAV — P. Melnikas ir J. Zdanys).

Nauja Draugijos valdyba, kaip jau buvo rašyta, išrinkta Kalifornijoje. Jos pirmininkas yra Bernardas Brazdžionis, vicepirm. Bronys Raila.

Senoji valdyba, kaip jos buvęs pirmininkas kun. Leonardas Andriekus nariams išsiuntinėtame laiške rašo, išvaldė Draugiją 10 metų (be L. Andriekaus, tą senąją sudarė P. Jurkus, L. Žitkevičius, J. Jankus, A. Landbergis ir A. Vaičiulaitis).

Su lietuviais pasaulyje

PRAKALBOS, PASKAITOS, MINĖJIMAI

Vedamajame, pavadintame „Iškilmės ir kalbos“, „Tėviškės Žiburiuose“ rašoma:

„Užsiminus prakalbas, paskaitas, minėjimus, daugelio veidai apsiniaukia: ir vėl reikės klausyti nusibodusių kalbų... Toks padejavimas turi pagrindo: daugeliu atvejų mūsų iškilmių kalbėtojai pertempia klausytojų kantrybės stygas. Dažniausiai jie nesilaiko nustatyto laiko, labai užtęsia programas ir sujaukia numatytą tvarką. Tai atbaido klausytojus nuo iškilmių, ypač jaunuosius, kuriems prakalbų klausymas yra daug sunkesnis dėl nepakankamo kalbos mokėjimo ir temų svetimumo. Tai pasakytina ypač apie visuomeninio pobūdžio minėjimus-iškilmes, į kurias susirenka įvairaus amžiaus ir išsilavinimo tautiečiai. Negalima tikėtis, kad tokia publika galėtų klausytis valandinių prakalbų ar paskaitų. Kas kita akademinio pobūdžio iškilmės, į kurias renkasi akademikai. Jiems valandinė paskaita yra normalus dalykas. Bet tokios iškilmės būna retos, dėl to tenka taikytis prie vidurkio. Tautietis, kuris eina į tautines iškilmes, nori išgirsti ką nors naujo, gsmingo, pamatyti ką nors nekasdieniško. Iškilmių rengėjai paprastai stengiasi tinkamai išbalansuoti programą, numatyti kiekvienam dalykui laiką, tačiau visas planas dažnai suyra scenoje, kurioje pasirodantieji programos dalyviai nesilaiko duotų nurodymų. Tai vieta, kur ir policija negali padėti...“

VINCAS MAMAITIS Į FLORIDĄ

Ilgai Londone gyvenęs, o paskui vargoninkavęs Elizabethe, N.J., JAV, Vincas Mamaitis išsikėlė gyventi į Floridą.

„IŠEIVIŲ DRAUGO“ NAUJA ANTRAŠTĖ

„Išeivių Draugo“ Nr. 1 išėjo su nauja antrašte, kurią piešė Nijolė Vainoriūtė.

Be kita ko, jos piešti Lietuvos miestų herbai kabo Lietuvių Namų salėje Londone.

GRAŽIOS DRAUGYSTĖS KULTŪRINIS VAKARAS

Čikagos Jaunimo Centre buvo suruoštas Baltiečių draugystės vakaras. Dalyvius sveikino konsulė J. Daužvardienė, o kalbą pasakė Illinois atstovų rūmų narė P. Paull.

Meninę dalį atliko latvaičių kvartetas „Rasa“, lietuvių dainininkai L. Rimkus ir Pakštaitė, o estas pianistas G. Radosavljevi paskambino F. Liszto ir C. Debussy kūrinių.

Tame draugystės vakare dalyvavo latvių organizacijų vadovai V. Viksninš, dr. I. Bergmanis, estų dr. E. Toomsalu ir mūsų PLB valdybos pirm. V. Kamantas.

PADĖKOS UŽ „LAND OF CROSSES“

Vysk. V. Brizgys yra gavęs aukštų dvasininkų padėką už pasiųstąją M. Bordeaux knygą „Land of Crosses“.

Southwarko (Londono) arkv. M. Bowen rašo, jog knyga bus įdomi jau dėl to, kad ją yra parašęs Keston College steigėjas M. Bordeaux. Jis jungiąsis prie knygai įvadą parašusio kard. Koenigo įsitikinimo, kad ta knyga Rytų ir Vakarų žmones paskatiną tejkti dvasinę ir moralinę paramą drąsiems vyrams ir moterims Lietuvoje.

Birminghamo vysk. J. F. Cleary padėkoje, be kita ko, prisimena, kad lietuvių yra ir jo vyskupijoje.

KNYGA APIE LIETUVIŠKUS TAUTINIUS RŪBUS

Kanadoje gyvenantieji dailininkai Antanas ir Anastazija Tamošaičiai parašė ir išleido aglų kalba knygą „Lithuanian national costumes“.

Tuo veikalu galės naudotis ir akademikai, studijuojantieji etninę lietuvių kultūrą bei tautinius drabužius.

DAUG PASIŪLYMŲ V. DAUNORUI

„Draugo“ pranešimu, solistas Vacys Daunoras gavo pasiūlymą iš Čikagos „Lyric“ operos teatro dainuoti ten ateinantį sezoną.

To sezono repertuare bus 7 operos, o V. Daunorui pasiūlyta dainuoti penkiose.

Panašius kvietimus V. Daunoras gavęs iš Muencheno, Frankfurto ir Stuttgarto operos teatrų.

Čikagos Anglijos-Britanijos lietuvių klubo Valdyba ir revizijos komisija 1980 metais. Iš kairės į dešinę pirmoje eilėje pirm. Justinas Šidlauskas, sekr. Nina Urbonienė, kasin. Jonas Jokubka, parengimų komisijos narės Monika Stražnickas ir Stefanija Šidlauskienė. Antroje eilėje parengimų vadovas Kazys Rožanskas, narys spaudos reikalams Vladas Palubeckas, revizijos komisijos narys Bronius Kuras, parengimų komisijos narys Vytas Stražnickas, revizijos komisijos narys Jonas Aukščiunas, revizijos komisijos pirmininkas Stepas Rudokas ir valdybos vicepirm. Vladas Paliulionis.

MIRĖ JUOZAS PETRĖNAS-TARULIS

Sulaukęs 80 m. amžiaus, JAV vasario 5 d. mirė žurnalistas ir rašytojas Juozas Petrėnas.

Kaip žurnalistas ypač aktyviai reiškėsi Lietuvoje nepriklausomybės metais. Ne tik rašė šen ir ten, bet ir pats redagavo „Dieną“, „Dienos naujienas“, JAV „Tėvynę“, kurį laiką kanadiškę „Nepriklausomą Lietuvą“, buvo „Darbo“ žurnalo redakcijos narys. Pats išleisdavo kasmet tradicinę humoro ir satyros „Kultuvę“ Lietuvoje ir dar kurį laiką svetur.

Kaip rašytojas jis reiškėsi jau nuo anų senų laikų, kai ėjo lietuviškų futuristų leidžiamasis žurnalas „Keturi Vėjai“. Jis buvo to žurnalo redaktorius. Savo kūrinius pasirašinėdavo P. Tarulio slapyvardžiu. Lietuvoje išleisdino tik vieną novelių rinkinį — „Mėlynos kelnės“. 1948 m. jau Vokietijoje išėjo jo novelių rinkinys „Žingeliai padebesiais“. O Nidos Knygų klubas 1966 m. išleido stambų jo romaną „Vilniaus rūbas“.

Prieš keletą metų buvo parašęs knygą apie M. K. Čiurlionį, bet nesurado jai leidėjo. Iš privačių laiškų ir šen ten laikraščiuose išspausdintų žinelių aišku, kad turėjo dar bent vieną novelių rinkinį rankraščiuose. Savo prozai jis neskubėdavo ieškoti leidėjų. Be to, bus, tur būt, palikęs ir atsiminimų — jau prieš daug metų yra užsiminęs, kad turi nemažą pluoštą parašęs apie savo redaguotuosius „Keturis Vėjus“, bet, kalbinamas duoti juos išspausdinti, atsisakinėjo — tai dar jam reikia papildyti, patikslinti, tai dar leisti pagulėti. Ar visi tie jo rankraščiai kažin pateks į geras rankas?

PROF. V. DONIELA ATVAŽIUOS Į EUROPĄ

Londoną dažnai aplankąs australietis prof. Vytautas Doniela vasario mėn. atšventė 50 metų jubiliejų.

Prof. V. Doniela dėsto filosofiją Newcastle universitete ir nuolat tai savo įstaigai atstovauja įvairiose tarptautinėse filosofų konferencijose. Taip pat daug laiko skiria ir lietuviškai kultūrinei bei visuomenenei veiklai.

„Mūsų Pastogės“ pranešimu, liepos mėn. prof. V. Doniela atvyks į Europą.

JAUNOJI LIETUVOS ATSTOVĖ

Pietų Australijoje etninių grupių taryba paskelbė rašinio konkursą tema: „Ką man reiškia būti etninės šeimos vaiku?“

Konkurse dalyvavo 23 tautybių 97 vaikai. Pirmąją vietą laimėjo Danutė Balitutytė. Savo rašinyje ji, be kita ko, taip pasakė: „Aš gana greit išmokau anglų kalbą, o taip pat nepamiršau lietuvių kalbos“. Baigdama ji pasidarė tokią išvadą: „...aš bandau būti gera australė ir kartu nenoriu prarasti meilės savo tėvų šaliai — Lietuvai“.

NERAMUS V. DAUNORO KONCERTAS ČIKAGOS LIETUVIAMS

Amerikoje, kaip jau buvo rašyta, gruodžio mėn. koncertavo iš Lietuvos atvykęs solistas Vaclovas Daunoras, ilgą laiką laiškuose skundęsis savo nelemtu likimu Lietuvoje, ir pianistas R. Bekonis.

Čikagos Jaunimo Centre suruoštasis koncertas sutraukė apie 695 klausytojų. Solistas padainavo eilę lietuviškų dainų ir klasikinių kūrinių, o pianistas R. Bekonis paskambino Šubierto-Prokofjevo valso siutą.

Koncertą piketavo 43 asmenys su 28 plakatais. Piketininkai aiškino, kad toks koncertas yra lietuvybės skaldymas. Tarp piketininkų buvo matyti ir gydytojas Vytautas P. Dargis, vienas iš žymiųjų reorganizuotos Lietuvių bendruomenės veikėjų. Koncerto metu į langą buvo paleista plyta, papuošta kūju, piautuvu ir penkia. kampe žvaigžde.

Vienas didžiausių tokių kultūrinių ryšių opozicionierius, Čikagos „Naujienos“, apgailestavo tą nelemtą įvyki, bet pabrėžė, kad tą plytą galėjo paleisti ir patys Jaunimo centro savininkai — Tėvai jėzuitai.

„Europos Lietuvyje“ buvo parašyta, kad toji plyta sužeidė solistę D. Stankaitytę. „Tėviškės Žiburiai“ tai nemini.

TELEGRAMA, KURIĄ VILNIAUS UNIVERSITETAS NORĖTŲ NUNEIGTI

1979 m. lapkričio mėn. Vokietijos katalikų žinių agentūros KNA žurnalas „Bildpost“ ir dienraštis „Deutsche Tagespost“ paskelbė, kad katalikų kunigas Winifred Pietrek ir 8 pasauliečiai pasisiūlė metus dirbti sovietų bausmės lageryje, jei Maskva sutiktų paleisti Viktorą Petkų.

„Deutsche Tagepost“, rašydamas apie Vilniaus universiteto 400 metų sukaktis, pažymėjo, kad sovietinė universiteto vadovybė į iškilmes nepakvietė Romos Grigaliaus univ. vadovų, nors šis jėzuitų mokslo židinys anksčiau paruošdavo Vilniaus univ. profesūrą. Taip pat rašoma, kad Vilniaus univ. studentai nusiuntę jį gą telegramą jėzuitų generolui P. Arrupe, reikšdami jėzuitams padėką už nuopelnus, kuriant Vilniaus universitetą.

Grigaliaus univ. prof. dr. P. Rabikauskas tą telegramą išvertė ir patvirtino tą istorinį faktą.

Vilniaus univ. vadovybė tą telegramą paneigė, tvirtindamas, kad tai esąs emigrantų fantazijos padaras.

Mesianizmas ir religijos palenkimas tautybei

O dėl religijos palenkimo tautybei prof. dr. A. Maceina rašo:

„Negalima betgi pražiūrėti ir antrosios pusės: religijos užgožėjimas tautybe prasiveržia ne tik triumfo, bet ir nelaimės metu. Tai mūsų atvejis. Nuolatinė grėsmė mūsų tautai yra jos nutautinimas ar nutautėjimas. Su juo kovoti yra pašaukta bei įpareigota mūsų tautinė sąmonė, kurią išvystyti yra pirmaeilis lietuviškasis uždavinys. Bet štai, tikrovėje mes visą laiką kovai su mūsų silpnybe šaukiamės religijos ir net ant jos pečių krauname lietuvybės išlaikymo naštą. Keturiolikto-jo šimtmečio pabaigoje 'lotyniškasis krikštas' sulaikęs Lietuvos rusėjimą: „Statant pylimą prieš stačiatikybę, tuo pačiu vėliau buvo sulaikomas rusėjimas“. Užtat tas pats 'lotyniškasis krikštas' atidarė vartus lenkų kultūrai“, nemažiau sužalojusiai mūsų lietuviškumą — kaip tik bažnytinėmis priemonėmis. Tas pat buvo ir vysk. M. Valančiaus laikais, kai rusinimo bangai sulaikyti buvo šaukiamasi ne tautinės sąmonės, o katalikybės. Tas pat yra ir dabar komunizmo kovoje su religija. Šia prasme yra ypač būdingas V. Vardžio teiginys: „Atsisakyti katalikybės ir jos teisių Lietuvoje reiškia ne tik silpninti tikėjimą, bet taip pat pakirsti lietuvių tautos savitumą“. Bažnyčia esanti priebėga ne tik santykiui su Dievu, bet ir santykiui su tauta. Būti katalikų dabartinėje Lietuvoje reiškia būti lietuviu. Štai kodėl V. Vardys ir nurodo, kad „katalikybės ir tautiškumo konvergencija Lietuvoje tęsis ilgą, Maskvai per ilgą laiką“. Niekur betgi Krikščionybės visuotinumas nėra tiek aprėžiamas, kaip ten, kur religija padaroma priemone tautiškumui išlaikyti. Anksčiau prikaišiojome lenkams jų tautybės suliejimą su religija: kas nėra lenkas, tas nėra katalikas. Dabar regime, kad elgiamės lyg ir priešingai: kas nėra katalikas, tas nėra lietuvis. Suliejimas tačiau lieka toks pat, ir jo pasekmės yra taip pat tokios pačios.

Nuostabiausia betgi, kad religijos palenkimas tautybei vis labiau prasiveržia aikštėn ir mūsų tremtyje. Tremtis tautai yra prakeiksmas tiktai tada, kai tautinė tremtinių sąmonė yra likusi neužauga. Stiprios bei gilios tautinės sąmonės tremtiniai nenutautėja, ypač tada, kai niekas jų nespaudžia ir nepersekioja. Jei tad šiandien mes baiminamės dingsią svetur kaip lietuviai, tai tik todėl, kad esame neužaugos kaip lietuviai. Betgi užuot savo lietuviškąją sąmonę ugdę kultūros priemonėmis, vis labiau imame šauktis religijos. Tautinės parapijos turinčios teikti „nemenkos paramos tautinės sąmonės ugdymui emigracijoje“. Tautinių parapijų aprūpinimas lietuviais kunigais sudaręs pagrindą, kuriuo mūsų hierarchija kreipiasi į jaunimą, kad šis rinktųsi kunigiškąjį pašaukimą. Religiniai mūsų ordinai beveik ištisai yra atsidėję tautinei veiklai (laikraščiai, knygos, susirinkimai...). Katalikiškųjų organizacijų svarbiausias principas dabar yra pasidaręs lietuviškumas. Tai pavyzdžiai, mums visiems gerai žinomi. Tačiau jų prasmė daugeliui neaiški, kadangi atrodo esanti savaime suprantama. Iš tikro gi ji yra kaip tik atvirkštinė Krikščionybės prasmei.

Religija yra tikslas savyje ir todėl aukščiausia vertybė. Ji niekad ir niekur negali būti pajungta kam nors ir tuo būdu paversta priemone. Kas tad skelbia bei vykdo Krikščionybę kaip tautybės išlaikymo būdą, tas nesuvokia Krikščionybės esmės. Dievas tampa žmogumi, ir Krikščionybė įsikūnija tautinėje kultūroje žmogiškumui pašvęsti, vadinasi, jį iš naujo su Dievu sujungti, o ne žemiškajam jo pavidalui saugoti bei išlaikyti. Krikščioniškasis pragmatizmas yra toks pat niekingas, kaip ir krikščioniškasis mesianizmas. Tiek tautos triumfas, tiek jos nelaimė jaukia sampratas bei pergyvenimus. Tokių tarpsnių metu vertybės dažnai susikeičia vietomis ir suardo visą dvasinę žmogaus sąrangą. Atsiranda maišatis — tokia, rodos, savaime suprantama, jog net nedrąsu ją pavadinti maišatimi.

Religijos ir tautos dialektika todėl ir mėgina aštrinti mūsų žvilgį į šias dvi žmogiškojo būvio pagrindines plotmes. Nes šios dialektikos neregint, lengva prarasti saiką, vertinant religijos ir tautos santykį istorijos eigoje konkrečiu atveju. Lengva taip pat regėti nuopelną ten, kur turėtų būti regima iškraipa. Lengva girtis tuo, kuo turėtų būti gėdijamasi. Savo veikale „Katedra“ (Vilnius 1978) J. Marcinkevičius sakydina katedrą stačiusį, bet jos nepastačiusį Lauryną Stuoką:

„...Aš ieškojau
Idėjos savo katedrai. Maniau,
Kad pagaliau ją suradau: Tėvynė!
Bet argi jie Tėvynė — šitie žmonės?
Na, žinoma, ir jie... visokių reikia.
Bet kurgi tie, kurie iškelt galėtų
Ir Lietuvos, ir Katedros idėją?
Iškelt, o nesupurvinti. Suprantat?“
(p. 348).

'Lietuva' ir 'Katedra' arba tauta ir religija — štai du prasmens , kuriems suprasti, ne purvinti, poetas ieško žmonių. Nes istorijoje ir šie simboliai, ir šios tikrovės yra buvę labai dažnai supurvinti. Tauta yra purvinusi religiją, ir religija yra purvinusi tautą. Šių pradų dialektika yra nuožmi. Užtat ir reikia žmonių, kurie suprastų jų priešingybę ir iš šios priešingybės kylantį jų santykį. „Yra tokių žmonių“ (p. 349), sako poetas. Bet kur jie? Poetas jų neregi, tad leidžia 'Katedros' statytojui klupti „po savo kryžiumi“ (p. 350); klupti todėl, kad 'Lietuvos' ir 'Katedros' jungtį nešti yra nepaprastai sunku. Išraizgyti čia svarstytą dialektiką yra tiesiog antžmogiškas užmojis. Ir vis dėlto mes galime gyventi bei veikti tik aną mazgą atmezgę; atmezgę tuo, kad suvokiame, jog kiekviena jo virvelė užgoži kitą, šiąją nustelbdama, iškreipdama ir net pražudydama. — Nurodyti į šį pavojų ir iš jo kylančias kasdienos sunkenybes ir buvo šios paskaitos uždavinys.“

Legendarinio Palemono sulenkėjęs palikuonis

STEPAS VARANKA, „Karys", 1979 m. Nr. 8

LENKIJOS MARŠALO PILSUDSKIO TĖVAI IR PROTĖVIAI

Mūsų istorijoje ir spaudoje dažnai rašoma apie Lenkiją ir jos atkūrėją, kovotoją, politiką ir tautos vadą, tačiau Lietuvos sūnų Jozefą Pilsudskį. Vyresnioji karta daugiau ar mažiau žino apie jį ir jo veiklą. Visada tačiau yra pravartu turėti daugiau žinių apie savo politinį priešą. Žemiau labai suglaustai pateikiu jo biografiją.

Jozef Klemens Pilsudski gimė 1867 metais Vilniaus krašte, Švenčionių apskrityje, Zulovo dvarelyje. Šeimoje buvo 12 vaikų: 7 sūnūs ir 5 dukterys. Pilsudskio tėvas ir motina buvo artimi giminės. Sutuokimas jiems buvo duotas su specialiu leidimu. Motina buvusi truputį raiša. Laikotarpyje septynerių metų Zulove gimė 7 vaikai, kiti 5 vaikai — Vilniuje.

Vyriausioji sesuo Helena, gimusi 1864 m., mirė neištekėjusi. Brolis Bolesłovas gimė 1866 m., nusižudė Paryžiuje 1918 metais. Adomas gimė 1869 m., dirbo Vilniaus savivaldybėje, mirė II Pas. karo metu., Kazimieras gimė 1871 m. gyveno ir dirbo Varšuvoje, susisiekimo ministerijoje. Jis 1939 metais buvo NKVD suimtas Vilniuje, mirė Sibire 1941 m. Sesuo Marija gimė 1873 m., ištekėjo už Cezario Juchniavičiaus. Ji ilgą laiką gyveno Šiauliuose ir mirė Krokuvoje. Brolis Jonas gimė 1876 m., buvo teisininkas, advokatavo Vilniuje, vėliau buvo seimo narys ir finansų ministeris Prystoro kabinete. 1939 m. jis buvo NKVD suimtas Vilniuje ir kalinamas Lubiankoj, Maskvos kalėjime; mirė 1950 m. Anglijoje. Sesuo Liudvika gimė 1879 m., ištekėjo už Liudviko Majewskio, mirė 1942 m. Brolis Kasparas gimė 1881 m., jaunas būdamas paliko Vilnių ir dingo Rusijoje. Paskutinieji gimė dvynukai, Petras ir Teodora, kurie mirė tuoj užgimę.

Iš taip gausios Pilsudskio šeimos vyriškoji giminė išnyko. Tiesa, tik vienas Bronislovas, būdamas tremtyje prie caro, Sachaline turėjo sugyventinę japonę-eskimę Ajnuską Sinkincio, su kuria turėjo sūnų Kimuro Skeizo. Jam 1934 m. buvo suėję 32 metai amžiaus. Jis vertėsi žuvininkyste ir gyveno kaip ir visi eskimai. Bronislovas turėjo dar ir dukterį Kio, kuri buvo ištekėjusi ir turėjo tris dukteris ir vieną sūnų. Ji buvo ištekėjusi už eskimo Ajnusa Otani Kumaksci. Jų vaikai nebuvo gryni eskimai, nes tėvai nebuvo vienos rasės žmonės.

PILSUDSKIO ŠEIMOS HERALDIKA SIEKIA LEGENDARINIUS LAIKUS

Tais laikais, kai Lietuvos bajorija nusilietuvino-lenkėjo, tai ir Pilsudskio žinomieji Lietuvos proseneliai XVI šimtmetyje buvo pasidavę tai madai. Žinomo lenkų istoriko Wladyslaw Pobog-Malinowski knygoje, „Josef Pilsudski 1867-1914", išleistoje Anglijoje, Londone, sakoma, kad maršalo prosenelių šaknys siekia mitologinio kunigaikščio Palemono ir Dusprungo laikus. Pastarasis, pagal padavimus, įkūręs Ukmergę.

Pilsudskių šeimos praeitis ryškiau aiškėja nuo XV amžiaus. Jo proseneliai vadinosi Ginetos. Vienas iš jų yra minimas akto signataru, kurį 1407.I.18 Vilniuje sudarė Vytautas su Jogaila. Gineta Konsevičius Doxa yra taip pat minimas Horodlės akte, kuris buvo sudarytas 1413.10.2. Tuo metu sulenkėję lietuvių bajorai gavo privilegijas ir herbus iš Lenkijos šlėktos. Taida Ginetų-Pilsudskių šeima buvo priimta į „Zarembos" herbą. Apie tai yra minima „Akta Unii Polski z Litwa" — Lenkų-Lietuvių Unijos Aktai, psl 55-57 ir 60-72.

Senovės kronikose yra minimi ir kiti Ginetos. Vieni daugiau žymūs, kiti ma. žiau. Ginetavičius Baltramiejus, minimas 1499 metais lietuvių konstitucijoje, pasivadino Pilsudy, nuo vietovės Pilutė, kuri randasi Skuodo apylinkėse. Laikui bėgant, Ginetų šeima išsišakojo.

Pilsudskio prosenelis Kazimieras Ginėta, gimęs 1760 metais, buvo Raseinių žemės teisėjas, vedęs kitos žymios lietuviškos — žemaičių šeimos dukterį Onutę Bilevičiūtę. Senelis turėjo dvarus prie Dubysos, tačiau dėl netvarkingo gyvenimo juos prarado. Jis turėjo du sūnus — Petrą ir jaunesnį Valerijoną. Petras buvo Pilsudskio senelis. Jis su savo broliu lankė Kražių mokyklą. Petras turėjo tris dukteris ir du sūnus. Vyresnis iš sūnų Juozas-Vincas-Petras, gimęs 1833 m. Rapšėnuose, buvo maršalo Pilsudskio-Ginetos tėvas. Jis mokėsi Kražiuose ir Ukmergėje. Turėdamas 30 metų vedė 9 metais jaunesnę už save, artimą giminaitę Mariją Bilevičiūtę.

Bilevičių šeimos praeitis taip pat yra rišama su Palemono draugo Žadeikos šeima. Jis, sakoma, atvykęs į Lietuvą davė pradžią Žemaitijos Bilevičių dinastijai, kuri Lietuvos istorijoje yra palikusi savo pėdsakus.

PILSUDSKIO VAIKYSTĖ IR MOKSLO METAI

Būsimas Lenkijos vadas iki 8 metų amžiaus gyveno su tėvais Zulovo dvare. Dvaras buvo labai gražioje vietoje prie Neries upės. Netoli miške buvo paslaptingas Perkūno ežeras. Maršalo motina Marija Bilevičiūtė ištekėdama iš tėvų gavo apie 12 tūkstančių akrų žemės ir kelioliką tūkstančių rublių kraičio.

Juozo Pilsudskio tėvai, kaip ir daugelis tų laikų dvarininkų, gyveno ne pagal gaunamas pajamas. Visi norėjo būti dideliais ponais. Po sukilimo jų dvarai buvo nusavinti. Kitiems — buvo apkarpyti ir apdėti dideliais mokesčiais. Susidarę sunkumai palietė ir Jozefo tėvus. Tėvas bandė įvairius būdus, kaip savo didelę šeimą išlaikyti ir ponišKai gyventi. Dvaras Zulovas 1874 metais sudegė. Šeimos materialinė būklė labai pasunkėjo.

Po gaisro tėvai persikėlė gyventi į Vilnių. Čia jaunas Pilsudskis baigė rusų gimnaziją. Galvojo studijuoti technologiją, bet apsisprendė — mediciną ir išvyko į Charkovą. Ten jis rado daug lenkų studentų, kuriems nerūpėjo tautiniai reikalai, ir ten susipažino su rusais studentais, kurie jį traukė į slaptą priešvalstybinį veikimą.

Po metų Pilsudskis grįžo į Vilnių ir galvojo persikelti į Dorpato universitetą, kuris buvo daugiau vakarietiškas. Būdamas Vilniuje įsijungė į slaptą socialistų (PPS) Polska Partija Socialistyczna — Lenkų Socialistų Partiją. Tais laikais socialistų šūkiai buvo panašūs į komunistų. Išleistas Lietuvoje vėlyvą rudenį 1902 m. socialistų laikraštis „Walka" — „Kova" — Nr. 1, pirmame psl. vinjetėje turėjo šūkį: „Visų šalių proletarai, vienykitės".

Pilsudskis, įsijungęs į slaptą veiklą, domėjosi Markso „Kapitalu" ir kitais pasaulio lygintojais-filosofais. Pilsudskis svajojo apie didelius planus būsimai Lenkijai. Tačiau jo idėjoms skleisti Vilniuje nebuvo tinkamos dirvos. Čia jam nebuvo galimybių aukščiau iškilti. Labai nusivylęs, jis galvojo net apie savižudybę. Išplaukęs Trakų ežere laiveliu norėjo nusišauti ir krisdamas į vandenį pasiskandinti.

Tuo metu Vilniaus jauni studentai teroristai susirišo su Petersburgo lenkų studentais Jozefu Lukaszewicziu, Antoni Gnatowskiu, kurie su kitais rusų teroristais turėjo kėsintis nužudyti carą Aleksandrą III. Bombai pagaminti reikėjo pagalbos iš Vilniaus. Vilniuje tam reikalui chemikalus parūpino Pilsudskio brolis Bronislovas. Sąmokslininkų tarpe buvo ir Lenino vyresnysis brolis Aleksandras. Tuo laiku broliai Pilsudskiai, Jozefas ir Bronislovas, gyveno Vilniuje pas tetą Stefaniją Lipmans. Ten pas juos rinkdavosi ir kiti teroristai.

Pasikėsintojų grupės nariai, Michael Kauczer ir Piotr Horkun, buvo netikėtai suimti Petersburgo gatvėje. Jis viską išpasakojo. Pasėkoje buvo suimti Lenino brolis Aleksandras Uljanovas, J. Lukaszewicz ir 1887.3.22 broliai Josef ir Bronislaw Pilsudskiai. Be jų, buvo suimtas nemažas skaičius ir kitų organizacijos narių. Jų byla vyko balandžio pabaigoje. Teismo sprendimu, penki atentatininkai buvo pakarti, o vienuolika gavo ilgas sunkiųjų darbų kalėjimo bausmes. Pilsudskis dėl stokos įrodymų gavo penkis metus Sibiro tremties. Su ta bausme nutrūko Pilsudskio studijos ir jo politinė veikla.

(Bus daugiau)

PAŠTO 164-TASIS MAZGAS

Taikos prospekte Maskvoje olimpiados metu bus įrengtas pašto mazgas lietuvišku stilium: originalūs baldai, medžio drožiniai, metalo dirbiniai, užuolaidos, o, be kitų, dar ir J. Zikaro „Knygnešio" kopija.

Pravėrus pašto duris, svečius pasitiks kanklių muzika.

Visa tai sudarys Kauno architektas J. Jucaitis.

UŽTERŠĖ LYDEKIO EŽERĄ VYŽUONOSE

Lydekio ežeras, kaip rašo „Valstiečių laikraštis", pasidarė Utenos pamazgų duobė, o Vyžuonų miestelis — atvira kanalizacijos arterija. Visi nešvarumai patenka jau ir į Šventąją.

Gyventojai skundžiasi, bet ar ta problema bus kada išspręsta, tajp ir neaišku.

Skaitytojų laiškai

OLIMPIADA MASKVOJE

Prisimenu, lietuvių metinio sąskrydžio Wolverhamptone proga, t.y. maždaug prieš dvejus metus, buvau parašęs laišką DBLS centro valdybai. Jame siūliau pateikti sąskrydžiui rezoliuciją, smerkiančią tarptautinės olimpiados rengimą Maskvoje.

Reikia taip pat pasakyti, kad maždaug anuo metu D. Britanijoje buvo susidaręs antimaskvinės olimpiados komitetas.

D. Britanijos centro valdyba tuomet nesiteikė nei atsakyti į mano laišką, nei pateikti tinkamos rezoliucijos sąskrydžiui, nei ieškoti ryšių su paminėtuoju komitetu.

Ar dabar DBLS Centro valdyba irgi nieko nedaro olimpiados reikalu?

Stasys Kuzminskas

JEIGU JAU IŠEINA NUOSTOLIS, TAI TEGU IŠ TIKRO JIS BŪNA LIETUVIŠKAS

„Europos Lietuvio" Nr. 5 M. B-nė rašo, kad buvo laikai, kai ėjo „Eur. Lietuvis", Nidos knygų klubo leidiniai — knygos ir kalendoriai. Taip, buvo tokie laikai. Malonūs lietuviški laikai! Lietuviška patriotinė nuotaika, lietuviškas noras ir grynai lietuviški darbininkai, taip pat ir redaktorius ir geras supratimas spaudos ir spaustuvininko. O dabar?

Kai 1968 m. pasitraukė anuometinis spaustuvės vedėjas, palikdamas spaustuvėje nestiprius darbininkus, aš dirbau anglų spaustuvėje, gaudamas aukštą atlyginimą. Man buvo pasiūlyta perimti Nidos spaustuvės vadovybę.

Gyvendamas Lietuvių Namuose, turėjau progų stebėti Nidos spaustuvės darbą. Pakartotinai kalbinamas, sutikau, bet su sąlyga, kad bus įtaisyta geresnė spausdinimo mašina, aš būsiu vedėjas ir niekas į spaustuvės reikalus nesikiš, išskyrus redaktorių, kiek tai susiję su „Europos Lietuviu" ir Nidos Knygų Klubo leidiniais, nes tiems dalykams turi būti teikiama pirmenybė. 1971 m. pradžioj atėjau. Buvo nupirkta maža automatinė mašina, kitas metais didelė. Reikalinga buvo surasti porą darbininkų — linotipininką ir mašinistą. Deja, valdyba priėmė dirbti du jaunuolius-mokinius. Jie dirbo ir ėjo į mokyklą. Darbas šiaip taip ėjo, nors ir lėtai. O kai prieš keletą metų prašėsi linotipininkės darbo spaustuvėj lietuvė, valdyba ne tik nepriėmė jos, bet ir neatsakė nieko nei jai, nei man, nes aš rėmiau jos kandidatūrą. Vadinas, pasirenkant darbininkus, ne mano žodis nusveria. Spėju, kad būtume turėję tokią gerą linotipininkę, kokios dar nesame turėję!

1973 m. pradžioj išėjo redaktorius, atėjo kitas. Netrukus gavau žinią, kad į spaustuvę ruošiamasi įsileisti latvius su jų laikraščiu ir žurnalu. Tai minčiai nepritariau, sakydamas, kad jie užims mums pusę spaustuvės. Taip ir atsitiko. Pritariant naujajam redaktoriui, Bendrovės vadovybė prieš mano valią įsileido latvius, ir mes savo spaustuvėje kelerius metus dėl to buvome pasidarę beveik kampininkai. Prasidėjo nebe rimto darbo, bet kartybės metai. Be kita ko, jei dar išėjo viena kita tuomet per vargus surinkta knyga, tai ji buvo paleista su baisybe korektūros ir kalbos klaidų — nebuvo jau, kas tuo pasirūpintų (tokie dalykai, žinoma, ne spaustuvės reikalas, bet jie tik parodo, kaip nerūpestingai tuomet buvo žiūrima į reikalus).

Kai atėjo latviai, spaustuvėje ėmė nuolat kęstis darbininkai. Latviai rinkykloj naudojosi geriausiu laiku, mūsiškiai turėdavo dirbti tuomet, kai latviams nebereikėdavo linotipo. O tokiomis atliekamomis valandomis — naktinėse pamainose — mūsiškiai nenorėjo dirbti. Keitėsi darbininkai, krito produkcija ir ilgai teko prašinėti direktorių valdybą, net ir suvažiavimą, kol pagaliau buvo nutarta latvius iškraustyti.

Ta latvius įsileidžiant padarytoji klaida dar nebuvo atitaisyta, kai mirė redaktorius J. Lūža. Kai jau buvo ruošiamasi atsikvėpti ir rimtai susiimti spaustuvėje, atėjo nepatyrę redaktoriai, kurie be reikalo sugaišindavo daug spaustuvininkų laiko. Taip praeitais metais vyko net penketą mėnesių. O gaištamas laikas, aišku, baisiai didino nuostolius.

Dabar lyg ir pradedame atsigauti. Štai jau spausdinama „Dešimtoji pradalgė". Jau surinkta J. Gliaudos novelių rinkinys ir Vlk. Biržiškos atsiminimai. Rinkimas šiek tiek šlubuoja — būtų gera susirasti vieną linotipininką. Taip pat būtų gera, jei galėčiau jaustis kaip tikras spaustuvės vedėjas, vadinas, jei direktorių valdyba laikytųsi tos pirmosios sąlygos, kurią stačiau ateidamas dirbti. Deja, dabar dažnai direktoriai be mano žinios tiesiogiai tariasi su darbininkais, ir dėl to kyla visokių nesusipratimų ir nesklandumų.

M. B-nė kelia klausimą, ar nebūtų geriau dirbti vien lietuviškus darbus, nes jeigu jie duotų nuostolius, tai būtų bent lietuviški nuostoliai.

Turiu pasakyti, kad mano intencija ir yra lietuviški darbai, įkišant tarp jų ir kokių darbelių, kad nereikėtų tuščiom sėdėti, kol laukiama renkamos knygos. Kokia nors angliška ar latviška brošiūra surenkama per kelias dienas, o 300 puslapių knygos rinkimas užtrunka visą mėnesį. Tai ir per sausio mėn. atspausta latvių brošiūra ir „Short History of Lithuania".

Kas duoda pelną, o kas nuostolį? Privatūs darbai tikrai neduoda nuostolio. Neduoda jo ir lietuviškos knygos, jei nustatomos tinkamos kainos. O nuostolingas yra „Europos Lietuvis". Jo paruošimas, atspausdinimas ir išsiuntinėjimas sudaro pačią didžiausią išlaidų poziciją.

Turiu vilties, kad lietuviškų darbų dabar daugiau išleisime, jeigu vėl nesupūs kokie galingi, bet nepalankūs vėjai.

S. Bosikis

LIETUVOJE

POGRINDINIS ŽURNALAS „MOTERYS IR RUSIJA"

„Keston News Service" rašo, kad Sov. Sąjungoje pradėtas leisti leningradietės Tatjanos Goričevos redaguojamas pogrindinis žurnalas „Moterys ir Rusija", kuriame nagrinėjamos tokios temos kaip: „Moterys ir Bažnyčia", „Moterys ir šeima", „Moterys kalėjime", „Auksinė valkystė".

PADARĖ IR PALIKO DUOBĘ

„Tiesoje" vasario 3 d. A. Čaikovskis rašė:

„Vilniaus Žirmūnuose, greta „Astros" parduotuvės, išaugo dar vienas dailus gyvenamasis namas. Statybininkai stengėsi gražiai sutvarkyti jo aplinką. Tačiau beskubėdami prie vaikų lopšelio-darželio paliko didžiulę gilią duobę.

Grėsmingai juoduoja pusiau apsnigta duobė... Greta jos eina slidus takas į 30-ąją vidurinę mokyklą, į vaikų darželį „Pasaka". Penktadienio rytmečio tyloje pasigirdo širdį veriantis šauksmas. Pagalbos kvietėsi nuslydęs į duobę berniukas. Jį, pakibusį ant duobės krašto, ištraukė praeiviai.

Ne syki jau buvo rašyta apie duobes, per skubotumą nebaigtų darbų liūdnas pasekmes, ir kažin dar kiek reikės apie tai kalbėti?"

BALDAI OLIMPIADAI

„Valstiečių laikraščio" pranešimu, Ukmergės J. Meškupo baldų kombinatas vykdo užsakymą olimpiadai.

Jau esą išsiųsta baldų už 300 tūkst. rublių.

JUSTINAS MARCINKEVIČIUS VENGRAMS IR ARMĖNAMS

„Europa" leidykla Vengrijoje išleido Justino Marcinkevičiaus trilogiją — „Mindaugas", „Mažvydas" ir „Katedra".

Armėnų leidykla „Sovetakan Groch" išleido jo dramą-poemą „Mindaugas".

TOMAS VENCLOVA — PRIE DR. A. ŠTROMO PASKAITOS

Lietuva šiandien ir rytoj

MŪSŲ DVIEJŲ DISIDENTŲ DIALOGAS

10. BENDRAVIMAS SU LENKAIS

Dr. Štromas pasakė, kad yra maždaug Rzeczpospolitos šalininkų ir kad vienas iš jų esu aš. Nevisai taip.

Dr. Štromas: Buvai.

T. Venclova: Gal vienu metu — taip. Atsimenu, buvau Lenkijoje ir Punske. Ten vietiniai lietuviai mane paklausė: „Kaip jūs vis dėlto manote, kaip mums geriau išlikti: su rusais, vokiečiais ar lenkais?" Rusų, vokiečių ar lenkų okupuotiems? Pasakiau: numanau, jog visgi lenkų vien dėl to, kad lenkų yra mažiau. — Atsakė: „Tai jūs lenkų nepažįstat"...

Kad šių dienų Lenkija yra Lietuvai kanalas, labai didelis informacijos kanalas, neabejotina. Kas Lenkijoje spausdinama, niekad negalėtų būti spausdinama Tarybų Sąjungoje arba Lietuvoje. Ta lenkiška spauda yra daugiau ar mažiau laisvai pardavinėjama, prenumeruojama arba bent prieinama. Tikrai didelė dalis inteligentijos išmoko lenkų kalbą, kad galėtų sekti pasaulio įvykius ir ypač pasaulinę literatūrą, nes pasaulinės kultūros eiga Lenkijoj atspindima beveik pilnai. Pasaulinė politika nevisai pilnai, bet tarp eilučių galima suprasti, daugiau ar mažiau, kas vyksta pasaulyje. Paskutiniu metu ir pasaulinė kultūra atsispindi mažiau, kadangi kultūroj vis dėlto su Solženicynu ir kitais labai sustiprėjo antikomunistinės tendencijos.

Prieš kokią dešimt metų lenkų spauda mums buvo šviesos šaltinis. Dabar, Vakaruose atsidūręs, skaitau angliską spaudą ir angliškus kultūrinius žurnalus. Ir aš viską tą daugiau ar mažiau žinau, viską tą skaičiau lenkiškai. Tai yra labai svarbu.

Antra, lenkų katalikų kova ir lenkų katalikų pozicija, jų stiprybė daro Lietuvos katalikams teigiamą įspūdį. Taip pat lenkų sukilimai, lenkų darbininkų kova veikia lietuvius teigiamai.

Dar viena istorijėlė. Būdamas Varšuvoje, sutikau žymų žmogų — Michniką. Po to jį mačiau Paryžiuje prieš pusmetį. Jis keliavo po Vakarus, turėdamas Lenkijos pasą, kaip ir aš su dr. Štromu iki šiol tebeturime sovietinius pasus. Jis mane paklausė, ar grįšiu? Atsakiau, kad ne, negrįšiu, grįšiu į demokratinę Lietuvą. Taip visiems sakau ir jums taip pat, o jis sako: „O aš į Lenkiją grįšiu". Ir grįžo. Ir jį pasodino. Antrą, trečią dieną sėdi. Kilo pasauliniai protestai, ir jis šiuo metu yra išleistas.

Tada, atvirai pasakius, prie stikliuko iškilo su Michniku pokalbis ir apie uniją, kuris buvo nuleistas maždaug juokais. Klausimas buvo iškeltas taip: „Na, gerai, gal darykime tą uniją. Bet, girdi, kur bus sostinė: Krokuvoj ar Vilniuj, nes Varšuvoj negali būti, o vienoj iš tų tradicinių sostinių?" Pasakiau: „Mano požiūriu, sostinė gali būti net ir Krokuvoj, bet svarbiausia, kad karalius būtų lietuvis!"...

11. PER LAISVĖJIMĄ Į NEPRIKLAUSOMYBĘ

Politinėj sąmonėj Lietuvoje yra tokia nuomonė, į kurią dr. Štromas, kiek supratau, daugiau ar mažiau, žiūri teigiamai: kad laisvė laikinai turi būti suspenduota. Iš pradžių padarykime tvarką, o paskui laisvė kultūrai, įvairioms ideologijoms. Šitai, man atrodo, abejotina. Čia jau aš, kaip Liuteris, „stoviu, kitaip negaliu"!

Dr. Štromas: Aš pareiškiau, kaip kiti galvoja, ne savo nuomonę.

T. Venclova: Man rodos, kad mūsų švietėjiškas uždavinys turi būti: atskleisti, jog istorijos pavyzdys rodo, kad jeigu laisvė nors ir laikinai suspenduojama, deja, turi labai stiprią tendenciją į amžiną suspendavimą. Tą suspenduotą laisvę kartais tenka atgauti labai drastiškais metodais, kurių taip pat norėtųsi išvengti. Todėl, man atrodo, kad šitas punktas dėl laisvės suspendavimo ligi pilnos tvarkos turėtų būti performuluotas ir turėtume pagalvoti, kaip?

Dr. Štromas: Aš sutinku su tuo, bet faktas, kad žmonės taip galvoja. Aš noriu atspindėti tą masinę politinę sąmonę, ką aš ir dariau. Nesu solidarus su visais tais punktais, kuriuos nušviečiau, aš tik bandžiau parodyti, kokie jie yra.

T. Venclova: Mano pozicija vis dėlto yra greičiau per laisvėjimą į nepriklausomybę, o ne per nepriklausomybę į laisvėjimą.

Dr. Štromas: Čia tu esi skirtingas nuo daugumos.

T. Venclova: Taip, taip. Esu labai daugeliu atžvilgių skirtingas nuo daugumos. Turiu pasakyti iš karto, kad aš nereprezentuoju lietuvių tautinės politinės sąmonės.

12. KAIP ŽLUGS RAUDONOJI SISTEMA?

T. Ženklys rašė, kad žlugs totališkai ir tame taške, kuris vadinamas Maskva. Mano manymu, ne visai taip. Žinoma, jeigu nežlugs Maskvoj, tai nežlugs niekur. Bet, matyt, žlugs vienu metu visur. Čia labai svarbus dalykas, liečiąs ne tik Tarybų Sąjungą, bet ir Rytų Europą. O tas Rytų Europos momentas paskaitoje nebuvo pabrėžtas. Žlugimo eiga, jeigu ji prasidės (o aš norėčiau, kad ji prasidėtų), gali prasidėti nuo Rytų Europos, pavyzdžiui, nuo tos pačios Lenkijos. Paskui tai gali persimesti į Maskvą.

Kaip tai vyks, kokie bus mechanizmai, man sunku pasakyti. Tačiau turėti prieš akis ne vien Sovietų Sąjungą, bet ir visą Rytų Europą yra labai svarbu. To dr. Štromas nepabrėžė.

(Pabaiga)

Europos LIETUVIS

LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd.
2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT.
Tel. 01-727 2470

Registered as a Newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Prenumeratos kaina metams 12,50 svarų, pusei metų 7 sv. (kitų kraštų prenumeratoriai moka pagal Britanijos svaro kursą).

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 5.00 sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamų jų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne būtinai redakcijos ar leidėjo nuomonę.

Kronika

DBLS SUVAŽIAVIMAS

32-asis DB Lietuvių Sąjungos suvažiavimas įvyks 1980 m. balandžio 26-27 d. d. Lietuvių Namuose, Londone.

Visi skyriai, kurie tai dar nepadarė, prašomi kuo greičiau pranešti Centro Valdybos sekretoriui savo valdybos narių pavardes ir adresus.

TAUTOS FONDUI AUKOJO

P. ir B. Voveriai — 10 sv., St. Karalevičius — 10 sv., D. Gintas — 2 sv.
Nuoširdžiai dėkoja

TFA D. Britanijoje

NAUJI PRENUMERATORIAI

„Europos Lietuvį" naujai užsisakė L. Masiulis, R. Baliulis ir V. Šliteris.

Londonas

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS — VASARIO 16-TOSIOS MINĖJIMAS

Šeštadienį, vasario 16 d., Londono lietuviškoji bendruomenė paminėjo Lietuvos nepriklausomybės 62-rąją sukaktį turininga programa, kuri vyko Londono Sporto ir Socialinio klubo salėje.

Minėjimą atidarė šventės rengimo komiteto narys Jaras Alkis, pakviesdamas Lietuvos atstovą Vincą Balicką tarti tradicinį žodį (jis spausdinamas atskirai).

Po to scenoje pasirodė Londono moterų choras, vadovaujamas Justo Černio, sudainuodamas Siluetus ir Tėviškėlę. Nuskambėjus toms dainoms, programai vadovavęs J. Alkis pristatė garsiąją dainininkę-lakštingalą Giną Čapkauskienę iš Kanados Montrealio, kuri Vasario 16 proga ryžosi su daina aplankyti D. Britaniją ir Vakarų Vokietijos lietuviškas bendruomenes.

Solistė toje programos dalyje sudainavo Dainos gimimą (B. Budriūno), Mėlynus varpelius (V. Jakubėno) ir Gėlės iš šieno (V. Jakubėno). Akomponavo Helene Ireland. Solistė tuoj pat pavergė klausytojus savo nuostabiai gražiu balsu ir stebuklingu priartėjimu prie kiekvieno.

Vos aprimus plojimams, pasirodė Aldonos Pukštytės vadovaujama tautinių šokių grupė „Žaibas". Ji sušoko Kubilą, Kalvelį ir Suk, suk ratelį. Šokius palydėjo Eimučio Šovos trijų akordeonistų grupė. „Žaibas" pasirodė Londono publikai pirmą kartą. Tai žiūrovai sukėlė audringas katutes, nes šokėjai ir gerai šoko ir veiduose švietė jaunystės šypsena. Šokant Suk, suk ratelį, įsijungė su daina ir katutėmis ir publika, ir atrodė, kad visa salė kartu šoka ir dainuoja.

Vincento O'Brien vadovaujamas Londono vyrų oktetas sudainavo Kur banguoja Nemunėlis, Vaikščiojau ir Jau žirgelis pabalnotas.

Veronikos Jurienės ir Pranės Senkuvienės vadovaujama grupė „Lietuva" sušoko Rugučius, Sukčių ir Vestuvių polką. Ši grupė D. Britanijos lietuvius reprezentuos vasarą rengiamoje tautinių šokių šventėje Čikagoje. Grupę sudaro aštuonios poros šokėjų. Katutėmis šįkart buvo reiškiami geriausi linkėjimai pasisekimo toje šventėje. Jauniausioji grupės šokėja įteikė gėlių S. Balickienei.

Solistė Gina Čapkauskienė dar sudainavo Nebaigtą dainą, Laimės rytą, Liepsnelę ir Serenadą (visos šios dainos J. Govėdo) ir ariją iš operos „Lucia di Lammermoor" (G. Donizetti). Akompanavo Helen Ireland.

Visomis dainomis ir ypač arija mieloji viešnia taip užkerėjo ir įšildė klausytojų širdis, kad griausmingi plojimai ilgai nerimo. Tai solistė sutiko dar toliau dainuoti. Dabar ji sudainavo Paskutinę rožę (F. Flotow) ir Lakštingalos giesmę (Kuprevičius). Salėje skindant valio šauksmams ir nesibaigiančiomis katutėmis, solistė ir pianistė apdovanojamos gėlių puokštėmis.

Juisto Černio vedamas Londono lietuvių mišrus choras sudainavo Lietuva brangi, Oi, toli, toli ir Tėvynė Lietuva. Šioje dainoje Justas Černis dainavo solo.

Baigus programą, visi jos atlikėjai susirinko scenoje, visa pusė šimtinės. Tada galingai suskambėjo himno žodžiai: Lietuva, tėvyne mūsų. Stipriai nuteikti ir pastiprinti, skirstėmės namo.

Apatinėje klubo salėje B. Butrimo parengtas bufetas aptarnavo programos dalyvius ir garbinguosius svečius.

Minėjime dalyvavo arti poros šimtinių. Buvo ir retų svečių: kun. Kazimieras Pugevičius iš New Yorko, Jonas Masiulis, latvių.

S. Kasparas

PAMALDOS UŽ LIETUVĄ

Sekmadienį, vasario 17 d., 11 valandos pamaldas už Lietuvą Londono Šv. Kazimiero šventovėje atnašavo kun. Kazimieras Pugevičius, Lietuvių religinės šalpos New Yorke direktorius.

Šv. Mišios buvo užprašytos Lietuvos Atstovo V. Balicko.

Kun. K. Pugevičius pasakė labai reikšmingą pamokslą, priminidamas, jog kiekvieno lietuvio pareiga prisidėti prie kovos, kad tauta taptų laisva. Baigė jis tokia mintimi: Kai susitiksime po mirties Nijolę Sadūnaitę, Balį Gajauską, Viktorą Petkų ir kitus ir kai jie paklaus mus, sakydami: „Kai aš buvau kalėjime, kentėjau badą, šaltį ir panieką, ką tu, brolau veikei tuomet?", ką jiems atsakysime?"

Pamaldoms didžiulio iškilmingumo suteikė viešnios solistės G. Čapkauskienės sugiedotosios giesmės: O, Kristau (žodžiai prof. Stasio Ylos, muzika Stasio Gailevičiaus) ir F. Schuberto Ave Maria. Vargonais palydėjo Vincentas O'Brien. Londono lietuvių mišrus choras galingai sugiedojo Maldą už tėvynę ir eilę kitų giesmių. Chorui vadovauja Justas Černis.

Tautinių šokių grupės „Žaibo" šokėjai pamaldų metu atnešė prie altoriaus D. Britanijos ir Lietuvos vėliavas.

Galingai skambant Tautos himno žodžiams, Londono Šv. Kazimiero parapijos nariai pasiryžo dar labiau suglaudinti gretas kovai dėl religijos ir tautinės laisvės su tėvyne Lietuva.

S. Kasparas

ŠVENTINIS SUSITIKIMAS SU DRAUGAIS KITATAUČIAIS

Vasario 16 dienos tradicinis lietuvių susitikimas su kitataučiais Lietuvos ir savo draugais Londono Lietuvių Namuose šįmet įvyko viena diena anksčiau — vasario 15 d.

Kaip ir visada, jis sutraukė gražų būrį kviestinių svečių.

Svečius prie durų sutikinėjo pasimainydami DBLS centro valdybos darbuotojai, o tautiniais rūbais pasipuošusios mergaitės vaišino kokteliais ir užkandėliais.

Šį kartą tas susitikimas išsiskyrė dar ir tuo, kad Did. Britanijoje koncertuojanti Kanados lakštingala Gina Čepkauskienė žaviai praskaidrino nuotaiką, padainuodama keletą lietuviškų dainų ir operos ariją ir susilaukdama klausytojų nuoširdžios padėkos.

LONDONO LIETUVIŠKOS PARAPIJOS IŠVYKA LIETUVIŲ SODYBON

Į pavasarinį sąskrydį Lietuvių Sodyboje, kuris šiais metais bus gegužės 25 d., Londono Lietuvių parapija vyksta autobusu, kaip ir visada.

Kaina vienam asmeniui 3 svarai. Norintieji vykti prašomi dabar užsisakyti vietas, nes vėliau autobuso nuomos kaina gali pakilti.

Užsisakyti ir pinigus sumokėti klebonijoje, pas svetainės vedėją N. Žvirblį, sekmadieniais pas S. Kasparą, o Lietuvių Namuose pas S. Bosikį.

A. A. ONA ALEXANDER-SLEZNINKAITĖ

Staiga širdies priepuoliu mirė Ona Alexander-Slezninkaitė, 60 metų amžiaus.

Laidotuvių pamaldos vyko Londono lietuviškoje šv. Kazimiero šventovėje vasario 6 d. Pamaldose dalyvavo kaimyninės šv. Jono parapijos kunigai.

Palaidota šv. Patriko kapinių lietuviškame skyriuje. Paliko nuliūdusį vyrą Vilimą.

S. K.

Coventry

NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

DBLS Coventrio skyriaus valdyba kovo 1 d., šeštadienį, 6 val. vak., lenkų atsargos karių klubo salėje, Whitefriars Lane, Coventry, rengia Lietuvos nepriklausomybės Šventės minėjimą.

Programoje: DBLS Centro Valdybos vicepirmininko R. Šovos paskaita, meninę dalį atliks Gloucesterio-Stroudo „Baltija" ir kiti. Po programos šokiams iki vidurnakčio gros E. Dragūno vadovaujama kapela. Baras su įvairiais gėrimais ir užkandinė veiks iki 11.30 val.

Nuolankiai prašome savo gėrimų nesivežti — užteks visiems vietoje prieinama kaina. Maloniai prašome visus vietos tautiečius su draugais ir iš kitų kolonijų gausiai atsilankyti.

Skyriaus valdyba

Nottinghamas

PAŠNEKESIAI

Kovo 1 d., 19 val., Židinyje Stasys Kasparas darys pranešimą aktualiais lietuviškais klausimais. Žada būti ir filmas.

Kovo 2 d. po lietuviškų pamaldų ps. S. B. Vaitkevičius kalbės įvairiais skautų reikalais.

Po to DBLK Bendrija turės pasitarimą.

Tautiečiai maloniai kviečiami domėtis ir dalyvauti.

VASARIO 16-TOJI NOTTINGHAME

Yra sakoma, kad pavojus ir vargas suartina žmones.

Tai galima būtų pasakyti ir apie tautas. Pasikėsinimas prieš tautos laisvę, tautinis prievartavimas sukelia tautinį atsparumą.

Dabartinė pasaulio įvykių eiga, disidentų persekiojimas, tautinių kultūrų naikinimas sukėlė viso pasaulio, kartu ir mūsų išeivių pasipiktinimą ir paskatino suartinti gretas su ta grėsme kovoti. Tokia buvo dr. S. Kuzminsko paskaitos esmė. Juntame tai ir mes Nottinghame. Prasidėjo daug artimesnis bendradarbiavimas ir sklandesnis sugyvenimas, kurio pasekmę galėjome matyti šiame 62-jų metų nepriklausomybės paminėjime.

Bendromis jėgomis galima daug ką padaryti, ir štai Nottinghamo pajėgos išaugo iki tokio laipsnio, kada galima drąsiai sakyti, jog meninėje veikloje yra viena stipriausių kolonijų Anglijoje.

D. Puzinienės vadovaujami vaikučiai pasirodė su dainele, instrumentais ir eilėraščiais, tvarkingai ir organizuotai atlikdami savo dalį.

Pagarsėjęs moterų sekstetas, vadovaujamas N. Vainoriūtės, sudainavo eilę naujų dainų, parodydamos, kaip daug galima pasiekti, įdedant pastangų ir pasiaukojimo dainai.

O. Jasevičiūtė-Hill jausmingai padeklamavo šiai progai skirtą eilėraštį, aukodama jį savo tėveliui savanoriui-kūrėjui.

Pernai metais įsteigtas choras „Gintaras" jau išaugo iš mažo chorelio į imponuojantį vienetą, kuriam nebūtų gėda dalyvauti ir tarptautiniuose pasirodymuose. „Gintarui" akomponuoja N. Vainoriūtė, o choras yra vedamas solistės V. Gasperienės, kuri, pasirinkdama įvairesnes dainas, tiek iš senesnių, tiek šių laikų, ir saviškai jas interpretuodama, pakeičia tą normalų choro paliekamą įspūdį į lengvesnį, artimesnį, prieinamesnį.

Tarp kitko, sol. V. Gasperienė balandžio mėn. duos lietuviškų dainų rečitalį su paskaita apie lietuvišką muziką Teachers College, Nottinghame.

Po minėjimo sekmadienį, 11.15 val., Lietuvių Židinyje įvyko iškilmingos pamaldos už pavergtą Lietuvą, kurias atnašavo kun. S. Matulis ir kurių metu vėl pasirodė visi dainininkai su giesmėmis.

Buvo jaučiamas trūkumas suaugusnio lietuvių jaunimo, kurio skyrius buvo taip stipriai susiorganizavęs prieš porą metų. Nežinia kas atsitiko. Gal perdaug užsiėmę mokslu. Savo klubo neturėjimas, žinoma, nieko nepadeda. Tikimės ką nors išgirsti netolimoje ateityje.

Leigh

METINIS SUSIRINKIMAS

DBLS Leigh skyr. šaukia metinį narių susirinkimą kovo 1 d., 7 val. p. p., White Lion Hotel, Leigh Rd., Leigh.

Bus renkama nauja skyriaus valdyba ir revizijos komisija ir svarstomi einamieji reikalai.

Narius ir prijaučiančius prašome ko gausiau dalyvauti.

Skyriaus valdyba

MŪSŲ LIGONIAI

Susirgo mūsų skyriaus pirm. Juozas Blažys. Jau apie pora mėnesių kaip Juozas nedirba, nes susvyravo jo sveikata. Gydosi namuose.

Vasario 19 d. suėjo jo vedybų 25 metų sukaktis — sidabrinis jubiliejus. Jo žmona Margarita buvo pasirengusi pasikviesti savo draugus ir kaimynus ir ta proga suruošti arbatėlę, bet dabar viskas atidėta vėlesniam laikui.

Anksčiau buvo susirgęs mūsų pensininkas Juozas Vasiliauskas ir ilgesnį laiką gydėsi Leigh ligoninėje, bet jau dabar leidžia laiką namuose, po truputį jo sveikata gerėja.

Abiems Juozams linkime viso geriausio ir greitai pasveikti.

J. P.

PADĖKA

Reiškiu viešą padėką J. Liobei ir visiems Ketteringo-Corby skyr. nariams, sveikinusiems mane gimtadienio dienos proga.

Širdingas ačiū.

A. Navickas

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

BRADFORDE — kovo 2 d., 12.30 val.
NOTTINGHAME — kovo 2 d., 11.15 val., Židinyje.
NOTTINGHAME — kovo 4 d., šv. Kazimiere, Tautos Globėjo šventė, 19 val., Židinyje.
NOTTINGHAME — kovo 9 d., 11.15 val., Židinyje.

Gloucesteris

EKSKURSIJA Į COVENTRĮ

Kovo 1 d. DBLS Gloucesterio-Stroudo skyrius rengia ekskursiją į Coventryje ruošiamąjį nepriklausomybės minėjimą.

Iš Gloucesterio autobusas išvyksta nuo ukrainiečių klubo 3 val. popiet, o iš Stroudo miesto centro 3.30 val. Tad prašom nevėluoti.

Skyriaus Valdyba

Maidenhead

SKYRIUS VIS DIDĖJA IR PLEČIA VEIKLĄ

DBLS Maidenhead skyriaus metinis susirinkimas įvyko vasario 10 d. Ray's Social Club, Maidenhead. Skyriaus pirmininkas pasveikino susirinkusius ir atidarė susirinkimą.

Iš apžvalgos paaiškėjo, kad metų bėgyje įsirašė 8 nauji nariai. Bet apylinkėje dar yra daug lietuvių, su kuriais neteko susipažinti, ir žadame dėti pastangas užmezgti ryšius.

Iš skyriaus iždo susirinkimas paskyrė £18 skautų ir jaunimo vasaros stovyklai. Dar buvo suaukota £33.

Buvo iškelta stipri mintis, kad turėtume sušelpti lietuvius, gyvenančius lenkų valdomoj Suvalkijoj, pasiunčiant aprangos siuntinių, taip pat paremti lietuviškas institucijas Lietuvoje, kaip Vilniaus universitetą, siūlant visiems Anglijos lietuviams susidėti ir rasti būdų pasiųsti universitetui tinkamų instrumentų.

Skyriaus valdybon liko perrinkti: pirmininku E. Šova, sekretorium J. Stulgaitis, iždininke J. Varneckaitė, nariu ir revizorium St. Lenkevičius. Atstovu į DBLS visuotinį suvažiavimą išrinktas skyriaus pirmininkas.

Po oficialiosios dalies sekė arbatėlė. Vėl reiškiame padėką skyriaus ponioms. Jos nepasigailėjo nei išlaidų, nei laiko paruošti įvairiausių užkandžių ir skaniai pavaišinti susirinkusius.

EŠ

Derby

VASARIO 16-OJI DERBYJE TARP ANGLŲ

Iš ankstybo ryto tą dieną lietuviška trispalvė plevėsavo ant miesto savivaldybės namų. Gražus įspūdis, šventiška nuotaika — taip kaip Lietuvoje būdavo. Daug lietuvių ėjo pasižiūrėti tos vėliavos.

O 11 val. gražus lietuvių būrelis susirinko prie miesto bibliotekos. Taip buvo iš anksto sutarta. Bibliotekos direktorius Greaves pakvietė į savo raštinę, o čia prisistatė ir vietinės spaudos korespondentai. Jie norėjo sužinoti apie lietuvių spaudą, Lietuvą ir dabartinį gyvenimą Lietuvoje. Į jų klausimus atsakinėjo skyriaus pirm. V. Junokas. Pagaliau atėjo laikas įteikti atsineštąsias dovanoti knygas. V. Junokas įteikė Lithuanian National Costume, Land of Crosses ir Baltic States. Jam pagelbėjo tautiniais rūbais apsirengusi skyriaus valdybos vicepirm. Julija Zuza. Įteikimo sceną nufotografavo Derby Evening Telegraph bendradarbis, ir ta nuotrauka su gražiu aprašymu buvo išspausdinta tame laikraštyje vasario 18 d. Bibliotekos dir. Greaves padėkojo už knygas, sakė, kad lietuviai yra pirmieji užsieniečiai, kurie padovanojo knygų, ir pažadėjo leisti jas per visus miesto knygynus, kad skaitytojai susipažintų su Lietuva. Jis dar suminėjo, kad anksčiau P. Bugailiškis yra padovanojęs 700 Years Lithuania, taigi dabar biblioteka turės jau 4 knygas apie Lietuvą anglų kalba.

Tą knygų paaukojimo klausimą susirinkime iškėlė G. Zinkuvienė, o dabar ryšium su tuo Derbio lietuviška bendruomenė nuskambėjo per vietinę spaudą ir BBC Derbio radiją.

Dar tebesikalbant bibliotekoje dir. Greaves gavo pranešimą, kad Derbio radijas kviečia visus pasimatyti. Nuvykome visi, tas būrelis lietuvių ir bibliotekos dir. Greaves. BBC studijoj pirm. V. Junokas vėl atsakinėjo į klausimus, pasakojo apie Lietuvą. Radijas vasario 18 d. transliavo — kalbėjo apie lietuvių tautinius rūbus, apie Lietuvą, kaip ji atrodo ir kur yra.

Po to dar dir. Greaves sakė, kad šį pavasarį apskrityje bibliotekoje jis suorganizuos lietuvių spaudos ir kultūros parodą. Eksponatų pasirinkti važiuos į Londoną ir Bradfordą ir iš derbiškių priims tautinius daiktus, kas jų turi.

Jeigu tokia lietuviška tautinė paroda įvyks, tai tik G. Zinkuvienės dėka. Mums reikalinga daugiau tokių žmonių, kurie garsina Lietuvos vardą šiame krašte.

P. P.

Skotija

ŽAVUS LIETUVIŠKAS SUJUDIMAS MOTHERWELLYJE

Į Motherwell Civic Centre vasario 13 d., trečiadienį, Skotijos lietuvių surengtąjį „Lietuviškąjį vakarą" susirinko apie 250 žiūrovų-klausytojų. Lietuvių liaudies meno ir šių laikų lietuvių fotografijos paroda sudarė idealų pagrindą kitai programai: slaidėms rodyti ir papasakoti apie lietuvių imigrantų pirmąją kartą Skotijoje ir vykdyti dainų programą, kurią atliko Mossendo šv. Cecilijos choras ir dabar Britanijoje koncertuojanti viešnia iš Kanados solistė Gina Čapkauskienė.

Nemaža susidomėjimo sukėlė tos rodytosios slaidės, kuriose bandyta pavaizduoti lietuvių bendruomenės gyvenimą jos ankstyvosiomis dienomis. Vėliau pokalbiuose paaiškėjo, kad kai kurios slaidės pradėjo žiūrovams prikelti atmintyje seniai užmirštus faktus ir įvykius. Kai kuriais atvejais žiūrovai lietuvių choruose, teatrų ar orkestrų grupėse atpažino savo gimines ir draugus. Viena slaidė sukėlė nemaža linksmybių, tai lietuvių futbolistų komanda, pavadinta „Pole Hibs". Nuotrauka daryta apie 1930 m., maždaug keturiasdešimt metų po to, kai pirmieji lietuviai čia atvyko, o vietiniams dar vistiek jie tebebuvo žinomi kaip „lenkai".

Po pertraukos šv. Cecilijos choras sudainavo penkias labai populiarias dainas, kad į kai kurias jų net ir klausytojai įsijungė! Tačiau vakaro programos aukštybę sudarė tobulas Ginos Čapkauskienės dainavimas — ji savo tokiu gražiu dainavimu sužavėjo klausytojus. Atlikusią savo numatytąją programą klausytojai bisais dar du kartu išprašė ją papildomai padainuoti — visą sėkmingą vakarą vainikuojanti pabaiga. Tikėkimės, kad tai bus ne paskutinis Ginos Čapkauskienės apsilankymas Skotijoje.

Ypatinga padėka visiems, kurie davė daiktų parodai, ir tiems, kurie parėmė atsilankydami į vakarą. Daug darbo įdėjo Frank Dullick (Dzidolikas), padėdamas organizuoti parodą, ir lietuvių jaunimo grupės „Gintaro" nariai, kurie buvo pasiėmę vertingą ir reikalingą pareigą — eiti „sargybą" parodoje. Skotijos lietuviai gali jaustis labai patenkinti, kad pasistengė suorganizuoti tai, kas, tikėkimės, buvo pradžia daugelio būsimųjų „Lietuviškų vakarų".

Gina Čapkauskienė taip pat dainavo Nepriklausomybės sukakties minėjimo iškilmėse, kurios vasario 10 d., sekmadienį, vyko Lietuvių institute Bellshillyje. Tame suėjime negalėjau dalyvauti, bet, rodos, minėjimas sutraukė apie 60-70 lietuvių.

Murdie Rodgers

„PRAVDA" APIE AFGANISTANĄ

Štai kaip Lietuvoje supažindinami gyventojai su Afganistano įvykiais. Straipsnio ištrauka paimta iš „Pravdos" vedamojo vasario 4 d.:

„Stengdamasis patejsinti ir užmaskuoti savo liniją, kuria siekiama pakirsti tarptautinio įtempimo mažinimo procesą, Vašingtonas ir jo parankiniai išplėtė pastaruoju metu neregėtą antitarybinę kampaniją dėl įvykių Afganistane. Šios melagingos ir vejdmainingos kampanijos mastas labai aiškiai rodo, ko siekia jos organizatoriai, kurių planus atimti iš Afganistano nepriklausomybę, padaryti jį imperialistiniu kariniu placdarmu prieš tiesiniame mūsų šalies pasienyje sužlugdė savalaikė pagalba, kurią TSRS suteikė Afganistano vyriausybės prašymu. Amerikos vyriausybė mėgina vaizduoti šią teisėtą TSRS akciją vos ne „grėsme tarptautinei taikai" ir tuo remdamasi imasi prieš mūsų valstybę savavališkų „bausmės" priemonių — vienašališkai atsisako vykdyti anksčiau sudarytus sutartis ir susitarimus, pakerta tarptautinį bendradarbiavimą įvairiose srityse."

Skautiškuoju keliu

SESĖS, BROLIAI, MIELI TĖVELIAI IR RĖMĖJAI

Kovo 8-9 d. d. Mančesterio Lietuvių socialinio klubo patalpose (121 Middleton Road, Manchester M8 6JY) šv. Kazimiero dienos proga įvyks skautų sueiga. Kovo 8 d., šeštadienį, 3 val. p. p. numatytas L. S. S. Europos rajono vadovų posėdis.

6.30 val. skautų iškilminga sueiga ir paskaita. Vėliau ps. Eimutis Šova žada parodyti stovyklų ir IV P. L. J. 1979 m. Europoje vykusio kongreso filmą, ir skautiškas lauželis.

Kovo 9 d., sekmadienį, 10.30 val., kanauninkas V. Kamaitis sutiko atnašauti šv. Mišias klubo patalpose.

Kviečiame seses, brolius, tėvelius ir skautiškos idėjos rėmėjus kuo gausiau dalyvauti ir pasidžiaugti bendrame lietuviškame skautiškame ratelyje, šių metų pirmajame skautiškame subuvime.

Skautai-ės dalyvauja uniformuoti ir atsiveža miegamuosius maišus.

Laukiame visų.

Budėkime!

LSS Europos Rajono Vadija

V. s. R. Spalis-Giedraitis, nuolat remiantis skautišką judėjimą, ir šį kartą su kalėdiniais sveikinimais ir linkėjimais atsiuntė 7 svarus.

Mielam skautininkui linkime skubiai pasveikti ir grįžti tęsti kultūrinių darbų.

LSS Europos Rajono Vadija